

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
[Click here to enter text.](#)

Saksbehandler: Helge Dyrendal Rø
Deres ref./Deres dato: 202416984
Vår ref.: 2023/3797
Vår dato: 13.02.2025

[Click here to enter text.](#)

Reinvestering av SK1 og SK2 - Statnetts kommentarer til høringsuttalelser

Statnett har fått oversendt innkomne høringsuttalelser til vår melding om mulig reinvestering av SK1 og SK2. Høringsuttalelser fra 67 parter har kommet inn. 7 av uttalelsene kommer fra ulike lokallag/leder for Nei til EU og er slått sammen i omtalen nedenfor. En oversikt over høringsparter som har kommet med uttalelser er gitt i tabell 1.

Tabell 1: Oversikt over høringsparter som har gitt uttalelse

Kommunale og regionale myndigheter	Næringsinteresser	
Agder fylkeskommune	Bulk Data Centers AS	
Birkenes kommune	Electric City Properties AS	
Kristiansand kommune	Hydro Energi AS	
Lillesand kommune	Sjøllingstad trapp og snekkerverksted AS	
Statsforvalteren i Agder		
Vennesla kommune		
Sentrale myndigheter	Tekniske instanser	
Direktoratet for mineralforvaltning	Bane NOR	
Fiskeridirektoratet	Forsvarsbygg	
Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse (DK)	Glitre Nett	
Kystverket	Hafslund AS	
Mattilsynet	Statens vegvesen	
Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab (DK)	Å Energi	
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (DK)		
Sjøfartsstyrelsen (DK)		
Interesseorganisasjoner	Grunneiere, rettighetshavere og andre interessenter	
EL og IT forbundet	Dag Kristian Skjerve	Magne Storebø
Forbundet Styrke	Daniel Jacobsen	Ole Anon Langeland
Fornybar Norge	Endre Wrånes	Per Fredrik Fosser
Kvåse Krets Velforening	Espen Molnes	Roald Johanson
Landsorganisasjonen i Norge	Frode Faremo Vimme	Sameiet Boen Skog
Motvind Norge	Haakon Smith Eidet	Svein Erik Ommundsen
Naturvernforbundet Agder	Helge-Ruben Halse	Thomas Skommedal
Nei til EU (7 uttalelser)	Hilde Berhus Wallentinsen	Tor Anders Riise-Røraas
Norges kommunistiske parti	Iain Molver	Trond Åmås
Norges kommunistiske parti v/ Økland og Mullard	Ian Sutherland	
Norsk Industri	Ingrid Wik	
Pelagisk Forening	Jan Robert Hystad Bjorvand	
Trondhjem Kjemiske Industriarbeiderforening	Julie Nordskov	
Tveit Idrettslag turløypegruppe	Kjetil Ribe	

Statnett har gått gjennom alle uttalelsene og tar disse med i det videre planleggingsarbeidet mot en eventuell konsesjonssøknad. Hver høringsuttalelse er oppsummert og etterfulgt av våre kommentarer. Vi har utelukkende kommentert det som omhandler utredninger som bør gjennomføres før utarbeidelse av en søknad, eller de forhold der vi har tilleggsopplysninger utover det som står i meldingen eller der høringspartene har kommet med konkrete forslag til alternativer de mener bør utredes.

Generelle merknader

Flere høringsinstanser tar med noe variasjon opp de samme temaene. Vi har valgt å omtale disse generelt innledningsvis. Dette gjelder den samfunnsøkonomiske analysen, overføringskapasitet, trasealternativ 4.0 og samtidig utredning av reinvestering av SK3.

Samfunnsøkonomisk analyse

I forbindelse med den mulige reinvestering av SK1 og SK2, skal det gjennomføres en omfattende samfunnsøkonomisk analyse. Analysen skal sikre en helhetlig vurdering av prosjektets nytte og kostnader.

Statnett vil redegjøre for alternative nettløsninger og avveininger mellom disse. Videre skal samfunnsøkonomiske nytte og kostnader for alle alternativer beskrives. Dette omfatter investeringskostnadene for de ulike nettløsningene og nytte i form av flaskehalsinntekter, endringer i konsument- og produsentoverskudd og tap. Statnett vil beskrive usikkerheten og mulige utfall ved å analysere hvordan endringer i forutsetningene påvirker resultatene.

En mellomlandsforbindelse mellom Norge og Danmark vil også påvirke aspekter ved kostnader og samfunnsøkonomisk nytte som kan være vanskelig å tallfeste. Det inkluderer forsyningssikkerhet, nettforhold på land, endringer i systemdriftskostnader, transitt og lignende. Samfunnsmessige ringvirkninger, som f.eks. verdien av etablering av nytt forbruk på land og lokal sysselsetning, vil ikke bli tallfestet i denne analysen.

Til slutt skal virkningen kablene vil ha på kraftsystemet beskrives, inkludert prisvirkninger. Dette vil gi en helhetlig forståelse av hvordan reinvesteringen av SK1 og SK2 vil påvirke det overordnede kraftsystemet.

Overføringskapasitet

I enkelte høringsuttalelser bemerkes det at meldingen er uklar når det gjelder overføringskapasiteten på reinvestert forbindelse. Den samlede kapasiteten på SK1 og SK2 i dag er 500 MW. Det er ennå ikke tatt stilling til hvilken kapasitet det vil bli på en reinvestert forbindelse. Dette vil utredes nærmere, blant annet i samarbeid med Energinet, fram mot en eventuell konsesjonssøknad.

Trasealternativ 4.0

Flere høringsparter peker på negative konsekvenser for friluftsliv, landskap, naturmangfold, skogbruk og kulturmiljø for trase 4.0, og at dette alternativet ikke bør videreføres. Statnett ønsker likevel å utrede konsekvensene for trasealternativet 4.0 på lik linje med de øvrige alternativene for å sikre at man har realiserbare traseer ved en eventuell konsesjonssøknad. Hensikten med utredningsarbeidet er å forsøke å oppnå best mulige løsninger samt å sikre at virkningene blir

hensyntatt under planleggingen av tiltaket. Konsekvensene for den nevnte temaene vil bli grundig utredet og beskrevet i konsekvensutredningsrapporten.

Samtidig utredning av SK3

Flere høringsparter trekker fram at samtidig reinvestering av SK3 må tas med i utredningene for de meldte tiltakene. Forventet gjenstående teknisk levetid for SK3 er ifølge Statnetts siste vurdering estimert til 2042. Levetiden kan imidlertid forlenges dersom nødvendige tiltak blir gjennomført. SK3 har til nå ikke hatt kabelfeil og er i god stand. Statnett har foreløpig ingen planer om å reinvestere denne forbindelsen og vurderer derfor at fornyelse av SK3 faller utenfor formålet med denne utredningen.

Kommunale og regionale myndigheter

Agder fylkeskommune

Fylkesutvalget har vedtatt følgende innspill til NVEs høring av Statnetts melding:

- De høye strømprisene i prisområdet NO2 er en stor økonomisk belastning for innbyggerne og næringslivet i Agder. Fylkeskommunen mener at reinvestering i SK1 og SK2 ikke er tjenlig og vil motsette seg dette.
- Fylkesutvalget i Agder ønsker å gjenvinne nasjonal kontroll over strømmarkedet og anbefaler at dagens kabler fases ut og ikke fornyes. De mener videre utredning av reinvestering i SK1 og SK2 ikke bør gjennomføres.
- Prisforskjellene mellom prisområdet NO2 og resten av landet må løses av hensyn til innbyggere og næringsliv i regionen.
- Forsyningssikkerheten må styrkes gjennom energieffektivisering, oppgradering av kraftproduserende anlegg, lokal energiproduksjon og -lagring, oppgradering av kraftnettet med smarte løsninger, endret risikovurdering for utfall, og fjerning av regionale flaskehalsar.
- Fylkesutvalget etterlyser tiltak for å dempe prisforskjellene og konkurransevridningen mellom landsdelene i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.

Fylkeskommunedirektøren har følgende kommentarer i sitt forslag til vedtak:

Markedsnytte

- Markedsnyttan av SK1 og SK2 må utredes grundig, inkludert flaskehalsinntekter, eksport- og importpriser.
- Konsekvensene for prisområdet NO2, både for private forbrukere og næringslivet, må vurderes.
- Beslutning om reinvestering bør ikke fattes før tiltak for å avhjelpe høye strømpriser er iverksatt.
- En større del av flaskehalsinntektene bør brukes til å redusere nettleie.
- Kraftkabler bør betale for marginaltapet de påfører kraftsystemet.
- Raskere utbygging av kraftnettet mellom regioner bør vurderes.
- Energieffektivisering bør intensiveres.

Fiskeri

- Rapporten fra Ask rådgivning (2009) er ikke oppdatert i forhold til nyere data.

- Kartlegging av fiskeriaktivitet og redskapsbruk bør ta hensyn til sesongvariasjoner og dynamiske endringer i bestander.
- Tiltak bør planlegges slik at de ikke hindrer fiskeriinteressene og er overtrålbare etter realisering.
- Risikoen for elektromagnetiske felt på fiskebestander, spesielt gytefelt og oppvekstområder for yngel, bør vurderes.
- Påvirkning på marin natur må kartlegges og minimeres

Havbruk

- Lokalitetsiere bør kontaktes for å sikre at tiltaket ikke skader forankringssystemet.
- Hvordan traseer kan påvirke fremtidige muligheter for havbruk bør vurderes.
- Risikoen for elektromagnetiske felt på fisk og skaldyr bør vurderes.

Friluftsliv og statlig sikra friluftslivsområder

- Trase 3.1 og 4.0 vil komme i konflikt med viktige og svært viktige friluftslivsområder.
- Eventuell omdisponering av statlig sikra friluftslivsområder bør avklares tidlig i konsesjonsprosessen.

Arkeologiske kulturminner

- Arkeologisk registrering bør starte så snart avgrensning av tiltaksområdene er bestemt.
- Kostnad og tidsbruk bør minimeres ved å ikke utrede mindre aktuelle traséalternativer.
- Ny infrastruktur bør plasseres på eksisterende veinett eller tidligere anleggsområder.

Nyere tids kulturminner

- Tiltakene bør vurderes med hensyn til å bevare og sikre opplevelsesverdier av nyere tids kulturminner.
- Prosjektering bør samkjøres med aktuelle arealplaner og kommunale kulturminneplaner.

Forvaltning

- Tillatelse til framføringstrasé og tiltak i tilknytning til fylkesvei må søkes hos fylkeskommunen.
- Med tanke på fremtidig drift og vedlikehold av fylkesveier er det å foretrekke at kabler legges i bakken.

Statnetts kommentar

Statnett tar de vedtatte høringsinnspillene fra Fylkesutvalget til orientering. Til Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak, har vi følgende kommentarer:

Fagrapporten fra Ask rådgivning er rapport fra 2009 som ble lagt ved som en del av kunnskapsgrunnlaget ifb. med utformingen av denne meldingen. Utredning av konsekvenser for havbruk og oppdrett vil bli gjort på bakgrunn av oppdatert kunnskap. Når det gjelder innspillet om elektromagnetiske felt til havs, vil Statnett ta utgangspunkt i eksisterende og oppdatert kunnskap for å vurdere mulig effekter av elektromagnetiske felt på marint liv fra likestrømskabler. Se for øvrig kommentarer til fagtema fiskeri, gitt til Fiskeridirektoratets høringsinnspill og kommentarer til kartlegging av marint naturmangfold, gitt til Statsforvalteren i Agders høringsinnspill.

Birkenes kommune

Planutvalget har vedtatt følgende innspill til NVEs høring av Statnetts melding:

Birkenes kommune vil ikke at planene om utredning av SK1 og SK2 gjennomføres på grunn av energipolitikken som føres nasjonalt. Birkenes kommune inngår i prisområdet NO2 som har landets høyeste strømpriser, til tross for at de forbruker kun halvparten av det som samlet produseres. Utenlandsforbindelsene på Sørlandet driver prisene opp og er konkurransevridende for regionens bedrifter og inngripende for landsdelens innbyggere. Birkenes kommune fraråder på det aller sterkeste å foreta en reinvestering, og ber om at arbeidet knyttet til dette stoppes.

Kommunedirektøren har følgende innspill til utredningsprogrammet (fra saksopplysningene):

Kommunen vurderer at det i liten grad bli påvirket, utover enkelte terrenginngrep og lokal hogst. Kommunedirektøren påpeker at trasealternativ 2.0 med jordkabel helt klart vil være det beste alternativet. Alternativ 4.0 som berører Birkenes vil gå i luftledning og berøre større områder både i Kristiansand og Lillesand.

Statnetts kommentar:

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Kristiansand kommune

Formannskapet har vedtatt følgende innspill til NVEs høring av Statnetts melding:

- Situasjonen med store prisforskjeller mellom prisområdet NO2 og resten av landet må løses av hensyn til innbyggere og næringsliv i regionen. Dette må gjøres før en beslutning om reinvestering kan fattes.
- Formannskapet varslar at en konsesjonssøknad om reinvestering kan bli møtt med innsigelse fra Kristiansand kommune på grunn av den areal- og samfunnsøkonomiske belastningen prosjektet medfører for kommunen og regionen.
- De høye strømprisene i prisområdet NO2 er en stor økonomisk belastning for innbyggerne i Agder og setter regionens næringsliv i en kritisk situasjon med betydelig høyere driftskostnader og svekket konkurransekraft. Med bakgrunn i denne situasjonen er Kristiansand kommune av den oppfatning at en reinvestering av SK1 og SK2 ikke er tjenlig for innbyggerne og næringslivet i fylket og kommunen, og vil motsette seg dette.
- Formannskapet mener man må gjenvinne nasjonal kontroll over strømmarkedet og anbefaler derfor at dagens kabler fases ut, og ikke fornyes. Formannskapet mener derfor at en videre utredning av reinvestering i SK1 og SK2 ikke bør gjennomføres.
- Forsyningssikkerheten må styrkes gjennom energieffektivisering, oppgradering av eksisterende kraftproduserende anlegg, lokal energiproduksjon og -lagring, oppgradering av kraftnettet med smarte løsninger og endret risikovurdering for utfall, samt fjerning av regionale flaskehalsen som begrenser effektiv utnyttelse.
- Formannskapet etterlyser tiltak for å dempe prisforskjellene og konkurransevridningen mellom landsdelene i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.

Kommuneadministrasjonen har følgende innspill til utredningsprogrammet (fra saksutredningen):

- **Arealbruk og grunnlagsinformasjon:** Kristiansand kommune påpeker at Statnett har gjort en grundig jobb med å samle grunnlagsinformasjon, men de har noen tilføyelser.

Kommunen har en ny arealdel i kommuneplanen med temakart som inneholder nyttig informasjon om kulturmiljø, grønnsstruktur, naturmangfold, dyrka mark og kvikkleire. Dokumentasjon og digitalt materiale kan oversendes Statnett på forespørsel.

- **Utredningstema og metodikk:** Temaene i utredningsprogrammets kapittel 10 er godt dekkende, men det er uklart hvilke metoder som skal benyttes. For temaer uten egnet metodikk må det beskrives konkret hvordan de skal undersøkes og hvilke vurderingskriterier som skal legges til grunn.
- **Samfunnsøkonomiske vurderinger:** Utredningen må belyse regionale og lokale samfunnsøkonomiske konsekvenser, både for næringsliv og befolkningen.
- **Arealbruk og forhold til planer og vern:** Det bør legges til et vurderingspunkt knyttet til 100-metersbeltet/strandsonevernet.
- **Teknisk infrastruktur:** Kommunen som eier av teknisk infrastruktur må inkluderes som informasjonskilde.
- **Elektromagnetiske felt:** Helse må inngå i vurderingene, og metodikken til helsekonsekvensutredning hjemlet i folkehelseloven § 11 må benyttes.

Traséalternativ og anlegg:

Kristiansand kommune mener alle alternativene må tas med i et videre utredningsarbeid. De oppfordrer til jevnlig kontakt for gjensidig informasjonsutveksling dersom det settes i gang arbeid med konsekvensutredning og konsesjonssøknad.

- **Alternativ 2.0 luftledning:** Positivt med gjenbruk og parallellføring med eksisterende linje. Det må vurderes om linjetraséen kan gjenbrukes i områder med friluftsområder, naturverdier, kulturmiljøer og landbruk. Glitre Nett må kontaktes for informasjon om parallelltrasé til Lund transformatorstasjon. Tiltak som begrenser bruk av regulerte næringsarealer på Støleheia må unngås.
- **Alternativ 2.0 jordkabel:** Kristiansand kommune er negativ til etablering av en ny jordkabel hvis det hindrer infrastruktur til næringsutviklingen på Støleheia. Det er dokumentert forekomster av kvikkleire rundt Otra, noe som kan skape utfordringer ved graving.
- **Alternativ 2.0 sjøkabel:** Sjøkabel i Byfjorden er utfordrende med hensyn til etablert og planlagt kommunal hovedinfrastruktur. Utviklingen av ny havn på Kongsgård/Vige gir et stort konfliktpotensial. Byfjorden vil bli utsatt for en større belastning på grunn av planlagt utvikling, og samlet belastning må vurderes.
- **Alternativ 3.0 og 3.1:** Positivt med gjenbruk og parallellføring med eksisterende linje. Alternativ 3.1 er utfordrende med hensyn til fremtidig næringsutvikling og kan gi begrensninger på utvidelse av massedeponi og masseuttak. Nye mastepunkter må ikke komme i konflikt med planlagt hovedvannledning fra Vesvann.
- **Alternativ 4.0:** Dette alternativet vil beslaglegge nye arealer langs hele strekningen, noe som bør unngås. Interessen knyttet til arealene i Kristiansand kommune er mindre konfliktfylte enn i andre alternativer.
- **Landanlegg:** Det må presiseres tydeligere i en eventuell konsesjonssøknad om de øvrige landanleggene kan ivareta reinvesteringen innenfor gjeldende anleggskonsesjoner. Utvidelse ved eksisterende anlegg er å foretrekke.

Statnetts kommentarer:

Statnett tar de vedtatte høringsinnspillene fra Formannskapet til orientering. Til innspillene i administrasjonens saksfremlegg, har vi følgende kommentarer:

Når det gjelder kommentaren om struktur og metodebeskrivelser i utredningsprogrammet, viser Statnett til at dette er utformet etter NVE sin mal/veiledning for utredningsprogram.

For innspillet angående samfunnsøkonomiske utredninger viser vi til den generelle kommentaren om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Statnett planlegger jevnlig kontakt med Kristiansand kommune for gjensidig informasjonsutveksling i forbindelse med gjennomføring av programmet for konsekvensutredninger og eventuell konsesjonssøknad. Statnett vil også ha dialog med regionalnetteier i den videre prosjektutviklingen.

Lillesand kommune

Bystyret har vedtatt følgende innspill til NVEs høring av Statnetts melding:

- Situasjonen med store prisforskjeller mellom prisområdet NO2 og resten av landet må løses av hensyn til innbyggere og næringsliv i regionen. Dette må gjøres før en beslutning om reinvestering kan fattes.
- Bystyret varslar at en konsesjonssøknad om reinvestering kan bli møtt med innsigelse fra Kristiansand kommune på grunn av den areal- og samfunnsøkonomiske belastningen prosjektet medfører for kommunen og regionen.
- De høye strømprisene i prisområdet NO2 er en stor økonomisk belastning for innbyggerne i Agder og setter regionens næringsliv i en kritisk situasjon med betydelig høyere driftskostnader og svekket konkurransekraft. Med bakgrunn i denne situasjonen er Lillesand kommune av den oppfatning at en reinvestering av SK1 og SK2 ikke er tjenlig for innbyggerne og næringslivet i fylket og kommunen, og vil motsette seg dette.

Kommunaldirektørens forslag til vedtak med tilhørende saksopplysninger inneholder følgende innspill til Statnetts melding og forslag til utredningsprogram:

- **Mangler i utredningsprogrammet:** Kommunedirektøren peker på at utredningsprogrammet mangler spesifikke vurderinger av forurensning fra syredannende bergarter, som er en kjent utfordring i Lillesand kommune. Sprenging kan føre til vannforurensning, og dette må utredes grundig. Statnett/NVE må kontakte kommunen for oppdatert informasjon om prøvetaking og karakterisering.
- **Innspill til traséalternativer:** Trase 3.1 beslaglegger nylig regulert næringsområde i Sørlandsparken øst, noe kommunedirektøren fraråder på grunn av begrenset næringsareal og eksisterende innsigelser. Trase 4.0 ligger i et kystnært område med mange interesser og store landskapsmessige konsekvenser. Et byggeforbuds- og ryddebelte på 88 meter, vil ha store konsekvenser for både for næringsareal og landskap. Det anbefales å ikke gå videre med denne traseen på grunn av konflikt med naturreservatet Toreheia og viktige friluftsområder.
- **Økonomiske konsekvenser:** En reinvestert av forbindelsene vil ikke ha direkte økonomiske konsekvenser for kommunen. Men en forringelse av nærings- og friluftsområder har indirekte negative konsekvenser. Utenlandskablene fører til høyere

strømpris i Agder, noe som oppfattes som urettferdig. Det foreslås at det må komme på plass tiltak for å utjevne prisforskjeller i landet.

- **Konklusjon:** Kommunedirektøren forstår viktigheten av reinvestering av kablene for Norge, men ser store utfordringer med de foreslåtte traseene. Kommunedirektøren anbefaler at nye kabler legges i samme trase som de eksisterende, eller at det vurderes mindre konfliktfylte alternativer som sjøkabel inn Topdalsfjorden.

Statnetts kommentar

Statnett tar de vedtatte høringsinnspillene fra bystyret til orientering. Statnett viser til kommunens kommentar angående syredannende bergarter. Omfanget av sprengning ved bygging av ledningstrase er svært beskjedent. Ved etablering av mastefundament i berg, forankres fundamentene vha. fotbolter som festes i borehull. Det vil kunne bli noe mer sprengning hvis det blir behov for å bygge veier og etablere riggplasser. Statnett er opptatt av å minimere miljøpåvirkningen i sine prosjekt, deriblant å begrense sprengning eller stor masseutskifting. De alternative plasseringene for de meldte anleggene er blant annet basert på eksisterende geologisk informasjon. Etter valg av løsning vil det bli gjennomført teknisk geologisk undersøkelser av arealer for stasjons- og muffeanlegg, med blant annet borestøvanalyser for å kartlegge bergmassenes syredannende potensiale.

I høringsinnspillet står det oppgitt at byggeforbuds- og ryddebelte vil utgjøre totalt 88 meter. Statnett vil presisere at klausulert byggeforbudsbelte vi være inntil 44 meter, og ikke 88 meter. Det samme gjelder et evt. skogryddebelte. I enkelte tilfeller (eksempelvis ved kombinasjon av høy skog og bratt sideterreng) kan det bli aktuelt med ytterligere bredde (altså utover 44 meter) på ryddebeltet for å unngå nedfall av trær.

Statsforvalteren i Agder

- **Klima:** Statsforvalteren forventer at det utarbeides et klimagassregnskap for hele utbyggingen, samt en livssyklusanalyse. De påpeker viktigheten av å plassere både master og muffehus utenom myrområder og skog med høy bonitet for å bevare karbonrike områder. Eventuelle utvidelser av eksisterende landbruksveier må tas høyde for i klimagassregnskapet
- **Naturmangfold på land:** Det må gjøres en vurdering av samlet belastning for verneområdene for hvert traséalternativ. Statsforvalteren forventer også at det gjøres grundige feltundersøkelser/naturtypekartlegginger for trasealternativene etter Miljødirektoratets instruks (M-2209). Det anbefales å inkludere data fra Miljødirektoratets modellerte kartlag for gammelskog i KU-vurderingene.
- **Arter og funksjonsområder:** Konsekvensutredningene må omhandle temaet fugl grundig, inkludert vurdering av ulike mastehøyder og merking av fjordspenn med fugleavisere. Statsforvalteren oppfordrer til kartlegging av fugl tidlig i prosessen og på riktig tidspunkt av året, ved blant annet bruk av lyttebokser. Det er også behov for kartlegging av funksjonsområder for flaggermus.
- **Naturmangfold i sjø og brakkvann:** Det må vurderes om legging av sjøkabel kan forringe miljøtilstanden i de berørte vannforekomstene. For trasé 2.1 må det kartlegges ålegrasenger og igangsettes overvåkning i Føreidbukta. Det må også vurderes hvordan tiltaket kan påvirke gytefelt for torsk og vandring hos ål og laksefisk. Det forventes at det gjøres vurderinger og kartlegging av område for planlagt undersjøisk trase sett opp mot funn av sjøfjærbunn.

- **Naturmangfold i ferskvann:** Ved kryssing av vassdrag med jordkabel må det vurderes hvordan dette påvirker vannforekomster, fisk og andre vannlevende organismer.
- **Fremmede arter:** Statsforvalteren ber om en kartlegging av fremmede arter langs den aktuelle traséen, og tiltak for bekjempelse av disse der det er aktuelt.
- **Jordbruk:** Arealbeslag av jordbruksarealer bør unngås og det må utarbeides en matjordplan for håndtering av dyrket jord som bygges ned. Gravearbeidene for jordkabler i dyrket mark må utføres på en måte som ikke gir varige ulemper for landbruksdriften. Det er viktig med god dialog med berørte grunneiere.
- **Skogbruk:** Statsforvalteren understreker viktigheten av god adkomst til skogressursene. I detaljplanleggingen må det legges vekt på å få gode løsninger slik at linjene ikke kommer i konflikt med landbruksdrift. Dette inkluderer å tilpasse lokaliseringen av mastene slik at linjene ikke kommer i konflikt med driftsveier, velteplasser, snuplasser osv. I tilfeller hvor adkomsten til skogbruksarealer avskjæres, forventes det at det etableres nye erstatningsveier.
- **Forurensning:** Det må gjøres vurderinger av om legging av kabel vil kunne føre til spredning av forurensede masser i Kristiansandsfjorden. Ved behov for sprengning må det gjennomføres undersøkelser for å avdekke syrepotensialet i berggrunnen. De ulike traséene på land bør utredes med tanke på massebalanse.
- **Sikkerhet og beredskap:** Det forventes en vurdering av sårbarheten knyttet til kraftknutepunkter, med bidrag fra relevante aktører som Politiets sikkerhetstjeneste, Forsvaret og NVE.
- **Visuelle virkninger og friluftsliv:** Konsekvensutredningen må inneholde landskapsanalyser med visualisering av muffehus, master og ryddebelt. Viktige friluftslivsområder må inkluderes i visualiseringsvurderingen, og det må visualiseres både fra land og sjø. Statsforvalteren peker på at det må tas kontakt med relevante kommuner for innspill til utpeking av aktuelt standpunkt.
- **Konklusjon:** Statsforvalteren finner utredningsprogrammet tilstrekkelig på de fleste temaer, men forventer ytterligere kartlegginger av naturtyper på land og i sjø, samt feltundersøkelser for rovfugler. De ser en større sannsynlighet for å minimere konflikter hvis nye linjer samlokaliseres med eksisterende linjer eller legges som jordkabel. I konsekvensutredningene må vilkår om riving/gjenbruk av mastene være klare, og eventuelle behov for utvidelser av driftsveier må være vurdert.

Statnetts kommentarer:

For vurderinger av konsekvenser for marint naturmangfold, vil Statnett benytte offentlig tilgjengelig informasjon som kunnskapsgrunnlag for KU-rapporten. Dette vil suppleres med ROV-undersøkelser i de meldte landfallsområdene, og eventuelt andre områder i Kristiansandsfjorden med potensiale for å finne sårbare naturtyper. Videre planlegger Statnett ta kontakt med lokale fiskarlag for kartfesting av evt. uregistrerte forekomster verdifulle marine naturtyper i de alternative kabeltraseene. Statnett vil ikke igangsette overvåkning av ålegrassenga i Føreidbukta ifb. konsekvensutredningen utover ROV-undersøkelsene av landtaksområdene.

Statsforvalteren sier i sin kommentar at de forventer at det utarbeides et klimagassregnskap for hele utbyggingen, samt en livssyklusanalyse. I de fleste tilfeller vil arealbruksendringen være den største utslippskilden, og derfor mest beslutningsrelevant å utrede. Som vi nevner i vår melding vil CO₂-utslipp forbundet med anleggsvirksomhet, materialproduksjon og sprengningsarbeid være

relativt usikre ved tidspunkt for innsendelse av konsesjonssøknad. Statnett vurderer det derfor ikke som hensiktsmessig å utføre livssyklusanalyser i konsekvensutredningen.

Statnett planlegger å gjennomføre mer omfattende kartlegging av marint naturmangfold i forbindelse med felles survey med danske Energinet i løpet av 2026. Dette vil være etter at ilandføringssted med tilhørende sjøkabeltrase er valgt, og sannsynligvis etter at KU-rapporten er ferdigstilt. Dette vil være kartlegging for å tilpasse traseen og unngå skade på sårbar bunnfauna.

Vennesla kommune

Vennesla kommune tar meldingen og forslag til utredningsprogrammet til orientering. Kommunestyret anbefaler sterkt at trasealternativ 4.0 med luftledning ikke inkluderes i en eventuell fremtidig konsesjonssøknad for reinvestering av Skagerrakforbindelsene. Dette begrunnes med traseens negative innvirkning på mange interesser, inkludert friluftsområder, boligområder og skytebaner.

I kommunedirektøren innstilling med tilhørende saksopplysninger, påpekes det at nye traseer for likestrømsforbindelsene til SK1 og SK2 vil gi negative miljøkonsekvenser for kommunen i forhold til nedbygging av natur, fugl, landskapspåvirkning osv. Samtidig fremholder kommunedirektøren at strømforbindelsene er viktige når det gjelder å nå klimamål ved å sikre kraftforsyningen. Kommunedirektøren viser også til at nytt kraftnett med nye linjer og nytt strømretteranlegg ved Støleheia vil gi økt eiendomsskatt til kommunen.

Videre bemerker kommunedirektøren at det er positivt at trasealternativ 4.2 ikke er videreført, da dette alternativet ville hatt en negativ innvirkning på viktige friluftsområder og vært synlig for mange innbyggere. Kommunedirektøren mener at trasealternativ 2.0 med jordkabel klart vil være det beste alternativet for Vennesla kommune, da det vil gi minimale nye negative inngrep. Trasealternativ 2.0 med luftledning anses som det nest beste alternativet, da det følger eksisterende lufttraseer.

Ved utbygging ved Kristiansand transformatorstasjon på Støleheia, påpeker kommunedirektøren at dagens tilgang til tur- og friluftsområdet mellom Stølen og Moseidvarden må bevares og sikres for allmennheten.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0, gitt innledningsvis.

Sentrale myndigheter

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF)

DMF peker på at de meldte traseene berører eller kommer i nærheten av flere mineralressurser. Temaet mineralressurser skal ifølge Statnett sitt forslag til utredningsprogram utredes iht. metodikken i Vegdirektoratets Håndbok V712. V712 er etter DMFs vurdering ikke utfyllende nok når det gjelder ikke-vurderte mineralforekomster og det må innhentes mer kunnskap om disse før de kan tillegges en verdi i henhold til metoden i V712. DMF forventer at konsekvensutredningen vurderer virkningen tiltaket vil ha på de berørte mineralressursene.

DMF viser også til Mineralloven §43 om konsesjonspliktige uttak av mineralforekomster og at Statnetts meldte tiltak kan være omfattet av denne. Tiltakshaver bør ta kontakt med DMF for endelig avklaring av uttakets forhold til mineralloven og konsesjonsplikten.

Statnetts kommentar

Statnett vil i forbindelse med gjennomføring med utredningen ta kontakt med DMF for avklaring om hvorvidt masseuttaket forbundet med det meldte tiltaket vil være konsesjonspliktig etter Minerallovens §43.

Fiskeridirektoratet

- **Fiskeri- og havbruksinteresser:** Fiskeridirektoratet understreker betydningen av fiskeriene i området, som er aktive store deler av året. De påpeker at mulige konsekvenser for fiskeriene må utredes grundig, inkludert effekter av avbøtende tiltak. Dette innebærer kartlegging av bunnforhold og sedimentdybde langs hele traseen for å vurdere hvor kabelen kan legges varsomt ned i sedimentet.
- **Overdekking av kabel:** Dersom det blir nødvendig med overdekking av kabelen med pukk, kan dette ødelegge rekefelt og gjøre små rekefelt ubrukelige. Det er viktig å beskrive avbøtende tiltak ved etablering, drift og opprydding, med hensyn til fiske, gyte- og yngleperioder, og bevaring av naturmangfold.
- **Frigjøring av finpartikulært materiale:** Utredningen bør inkludere vurdering av hvorvidt nedspyling eller pløying av kabelen i sjøen vil frigjøre finpartikulært materiale, spesielt med tanke på gytevirksomhet. Marine sedimenter kan inneholde kjemikalier og miljøgifter som kan skade det marine økosystemet.
- **Bruk av kartverktøy:** Fiskeridirektoratet oppfordrer til aktiv bruk av deres kartverktøy Yggdrasil, som inneholder data om fiskeri, akvakulturlokaliteter og marint miljø. De kan også bistå med grundigere beskrivelser av kystnær fiskeriaktivitet og formidle kontakt med lokale fiskere og fiskerlag.
- **Havflåtens fiskeområder:** Det er viktig å utrede trasévalget grundig for å minimere konflikter med intensive fiskefelt. Kabelen bør gjøres overfiskbar, og det bør være god kommunikasjon med fiskerne for å finne gode løsninger for anleggsperioden.
- **Avvikling av kabel:** Fiskeridirektoratet er skeptisk til dagens praksis med å etterlate kabler og rørledninger under havbunnen etter avvikling. De anbefaler at prosjektet berører dette temaet i utredningsprogrammet for å unngå fremtidige hefter for bunnredskaper.
- **Generelle anbefalinger:** Nye kabler og rørledninger i sjø bør følge eksisterende traséer for å unngå og begrense arealbrukskonflikter. Det er viktig at fiskeriene kan gjennomføres uten nevneverdig hinder på grunn av faste installasjoner på havbunnen eller midlertidige arealbeslag under anleggsfasen. Fiskeridirektoratet tilrår kontakt med lokale fiskere og fiskerlag for aktiv medvirkning i den videre prosessen.

Statnetts kommentar

Statnett vil gjennom planlegging og gjennomføring av prosjektet legge vekt på å minimere ulempene for fiskeriene. Konsekvensutredningen vil omfatte vurderinger av mulige konsekvenser for fiskeriene og effekter av avbøtende tiltak.

Bortsett fra korte perioder i forbindelse med legging og tildekking/nedspyling, vil fisket med passive redskaper kunne foregå som vanlig i anleggsfasen. Kabeltraseen vil kartlegges i sin helhet med hensyn til bunnforhold og sedimentdybde. Dette vil bli gjort i samarbeid med Energinet og er

planlagt gjennomført i løpet av 2026. Vi vil også vurdere spredning av finpartikulært materiale ved nedspyling/-pløying av kabel, og se om det kan gjøres eventuelle tilpasninger ved anleggs-gjennomføringen.

Statnett vil sørge for at kabelen gjøres overfiskbar og at vi kommuniserer godt med fiskerne for å finne gode løsninger for anleggsperioden.

Vi er enige i Fiskeridirektoratets vurdering om at det er viktig å unngå at for mange kabeltraseer krysser fiskefelt med aktive redskaper, og vi vil derfor følge parallelt med eksisterende traséer så langt det er mulig. Statnett vil også inkludere tekniske, økonomiske og miljømessige aspekter knyttet til gjenbruk/sanering av de eksisterende sjøkablene SK1 og SK2, i utredningsarbeidet. Basert på dette vil Statnett vurdere om kablene skal fjernes eller om det skal søkes om dispensasjon til å la dem ligge.

Forsvarministeriets Ejendomsstyrelse (Danmark)

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse vurderer at den beskrevne delen av prosjektet, som kun omhandler tiltak i Norge, ikke har betydning for Forsvaret i Danmark. Ejendomsstyrelsen har derfor ingen bemerkninger til saken.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Kystverket

- **Trasealternativer:** Kystverket anbefaler at nye sjøkabler planlegges i samme trase som eksisterende sjøkabler og legges i god avstand fra havna og ankringsområdet i Kongsgårdbukta. De påpeker videre at nye luftspenn over farvann og elver kan påvirke sikkerhet og ferdsel med båt, og at disse bør planlegges med minst samme høyde som eksisterende luftspenn nedstrøms.
- **Utredningsprogram:** Kystverket mener at virkninger for ferdsel med båt som følge av nye luftspenn må beskrives og vurderes som en del av utredningen. De ber om at punkt 10.6.7 i utredningsprogrammet suppleres for å inkludere dette.
- **Havne- og farvannsloven:** Kystverket påpeker at alle tiltak som kan påvirke sikkerheten eller ferdselen i farvannet er søknadspliktige etter havne- og farvannsloven § 14. Det er Kystverket som har myndighet til å behandle søknader om nye strømkabler til Danmark og luftspenn over farvann/elver.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Mattilsynet

- **Drikkevann:** Mattilsynet mener at det er viktig å kartlegge både offentlige og private drikkevannskilder før anleggsarbeidene starter. De påpeker at det må utredes om det er fastsatt beskyttelsestiltak eller rådighetsbegrensninger for drikkevannskildene som blir berørt av tiltaket. Tiltaket må ikke forurense drikkevannskilder eller bryte med hensynssonebestemmelser eller klausuleringsbestemmelser. Mattilsynet anbefaler at traséen i størst mulig grad unngår nedslagsfelt for drikkevann.

- **Plantehelse:** Når det gjelder plante helse, forventer Mattilsynet at utredningen også omtaler sikring mot spredning av planteskadegjørere. Dette innebærer at jordas status i forhold til eventuelle planteskadegjørere kartlegges, og at det lages en plan for hvordan arbeidet skal gjennomføres uten å spre smitte dersom smitte påvises.
- **Fiskehelse og fiskevelferd:** For fiskehelse og fiskevelferd mener Mattilsynet at forslaget til utredningsprogram dekker mange viktige punkter. De understreker viktigheten av å beskrive havbruksaktiviteten i området, inkludert nærliggende lokaliteter og avsatte havbruksarealer i kommuneplaner. Det er viktig å sikre at tiltaket ikke kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige havbruksinteresser. Mattilsynet påpeker også at rapporten fra Ask Rådgivning fra 2009 er gammel og inneholder lite som kan underbygge konklusjonen om at konsekvensene for havbruk og oppdrett er små/ubetydelige.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering. Fagrapporten fra Ask rådgivning ble lagt ved som en del av kunnskapsgrunnlaget ifb. utformingen av denne meldingen. Utredninger av konsekvenser for havbruk og oppdrett vil bli gjort på bakgrunn av oppdatert kunnskap.

Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab (MSSB, Danmark)

MSSB kommentarer fokuserer på skipsfart og seilingssikkerhet i danske farvann. Eventuelle kabelaktiviteter i dansk område kan kun gjennomføres hvis en konkret risikovurdering viser at seilingssikkerheten ikke vil bli vesentlig forringet, og at fri seilas ikke hindres.

MSSB henviser til den danske bekjentgjørelsen om seilingssikkerhet ved entreprenørarbeider og andre aktiviteter i danske farvann. Denne bekjentgjørelsen fungerer som en veiledning for å sikre seilingssikkerheten.

Statnetts kommentar

Statnett samarbeider med danske Energinet i planlegging av tiltaket. Energinet vil stå for planlegging og gjennomføring av tiltak i dansk farvann, samt etterlevelse av nasjonalt regelverk.

Sjøfartsstyrelsen v/Havplansekretariatet (Danmark)

Havplansekretariatet ønsker å gjøre oppmerksom på den danske havplanen. Havplanen dekker hele det danske havområdet, inkludert sjøterritoriet og den eksklusive økonomiske sonen, og er bindende. Den angir de fysiske rammene innenfor hvilke offentlige myndigheter kan gi tillatelser eller vedta planer etter annen lovgivning.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til kommentaren gitt til MSSB.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (Danmark)

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø bemerker at konsekvensutredningen bør inkludere en redegjørelse for den eventuelle påvirkningen i dansk sjøterritorium, inkludert Natura 2000-området N1, samt den danske bestanden av bilag IV-arter som nise. Styrelsen ønsker å følge prosjektet videre i prosessen basert på disse bemerkningene.

Statnetts kommentar

Statnett vil redegjøre for eventuelle grenseoverskridende virkninger av tiltaket i konsekvensutredningen og oversende denne ved en eventuell konsesjonssøknad. Statnett samarbeider med

danske Energinet i planlegging av tiltaket. Energinet vil stå for planlegging, konsekvensutredning og gjennomføring av tiltak i dansk farvann, samt etterlevelse av nasjonalt regelverk.

Tekniske instanser

Bane NOR

Bane NOR skriver i sin uttalelse at det planlagte tiltaket ikke må bli til ulempe for drift, vedlikehold og utvikling av jernbanen. Tiltaket må heller ikke redusere sikkerheten på banen. I den sammenheng bør det utredes om det planlagte tiltaket kan få konsekvenser for jernbanen mht. elektromagnetisk kompatibilitet:

- Induktiv påvirkning på langsgående kabler langs jernbanen
- Induktiv påvirkning på sporfelter (dagens løsning og framtidig løsning)
- Strømmer i skinner og langsgående kabler ved kortslutning til jord
- Spenningsstigning og berøringsspenning i jernbaneanlegg ved kortslutning til jord

Statnett bør også utredes om drift og vedlikehold av det planlagte høyspenningsanlegget kan få negative konsekvenser for jernbanen, og om jernbanens infrastruktur kan bli mer utsatt for flom-, erosjon- og/eller skredskader som følge av endret arealbruk. Dette gjelder både anleggsfasen og permanent. Eventuelle nødvendige risikoreduserende tiltak for å oppnå tilstrekkelig sikkerhet må vurderes.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Forsvarsbygg

Forsvarsbygg påpeker i sin uttalelse til at landtaksalternativ 2A ved Kvevika med tilhørende kabel- og ledningsføringer vil medføre mulige begrensinger for Forsvarets virksomhet på stedet. Forsvarsbygg viser videre til hensynssone H350_1 i kommuneplanens arealdel som sammenfaller med alternativ 2A. Forsvarsbygg påpeker også det i et beredskapsperspektiv er en vesentlig svakhet å lokalisere to av fire kabler med landtak samlet i/ved en forsvarslokalitet. Videre anføres det at arbeid med legging av kabel i Forsvarets skyte- og øvingsfelt i sjø, må koordineres med Forsvarets operative hovedkvarter. Forsvarsbygg har i sin uttalelse vurdert at traséalternativ 2A ikke bør videreføres som et alternativ, da denne kommer i konflikt med og er til dels uforenelig med Forsvarets interesser og aktivitet i området i Kvevika.

Statnetts kommentar

Statnett har hatt møte med Forsvarsbygg i forbindelse med deres uttalelse. Forsvarsbygg bekreftet i dette møtet at man på nærværende tidspunkt og med gjeldende informasjonsgrunnlaget ikke kan avskrive alternativ 2A. Hvorvidt meldte tiltak i Kvevika vil være begrensende for Forsvarets virksomhet på stedet, må utredes nærmere og gjennom videre dialog med Forsvarsbygg. Statnett vil for øvrig koordinere installasjon av kabel i skyte- og øvingsfelt, med Forsvarets operative hovedkvarter.

Glitre Nett

- **Elektrodeanlegg på Grosøya:** Glitre Nett påpeker at elektrodeanlegget på Grosøya har forårsaket korrosjonsskader på båter og elektriske anlegg, og utgjør en potensiell fare for

dyre- og personsikkerheten. De mener at elektrodeanlegget bør flyttes eller utbedres, uavhengig av om SK1 og SK2 reinvesteres. Statnett må også utrede konsekvensene av å videreføre elektrodeanlegget på land, og finne løsninger for de utfordringene det kan medføre å opprettholde driften.

- **Traseer for ledninger på land:** Glitre Nett har planer om å forsterke regionalnettet i området hvor Statnetts alternative traseer er meldt. De ønsker at traseene vurderes i sammenheng med deres forsterkningsbehov, og at kryssing kan utføres uten ekstratiltak. De er også interessert i å overta dagens trasé for SK1 og SK2 hvis den blir sanert, og ønsker å komme i dialog med Statnett og NVE om dette. Et tidlig samarbeid kan bidra til positive virkninger og redusere konfliktområder.
- **Påvirkning på kraftflyt og nettkapasitet:** Skagerrak-forbindelsene påvirker kraftflyten og nettkapasiteten i Glitre Nett sitt regionalnett. Ved høy import eller eksport på forbindelsene kan belastningen i regionalnettet øke betydelig. Glitre Nett ber om at Statnett utreder hvordan reinvestering av SK1 og SK2 vil påvirke effektflyten og belastningen i regionalnettet, og at eventuelle endringer i ytelsen sees i sammenheng med nettkapasiteten. Økning av ytelsen til SK1 og SK2 kan føre til behov for forsterkningstiltak og/eller strukturelle endringer i regionalnettet på Agder.

Statnetts kommentar

Statnett vil, som vi skriver i meldingen, vurdere andre måter å ivareta funksjonen til elektrodeanlegget på i forbindelse med reinvesteringen av SK1 og SK2. Det vil sannsynligvis være behov for å opprettholde elektrodeledningen og anlegget ved Høvåg, uavhengig av om SK1 og SK2 erstattes med noe nytt eller ikke. Så lenge de eksisterende kabelforbindelse mellom Norge og Danmark er i drift, er anlegget nødvendig. Statnett vil se på om det er mulig å finne løsninger som reduserer bruken av anlegget.

Statnett er kjent med betydningen av transitt gjennom regionalnettet og samarbeider med Glitre Nett om dette. Transitten er et resultat av økende kraftflyt i transmisjonsnettet og må håndteres i driften av kraftsystemet. Den økte kraftflyten i transmisjonsnettet er et resultat av økt forbruk og kraftproduksjon i nettet og samspillet dette har med utvekslingen av kraft over mellomlandsforbindelsene. En eventuell reinvestering av SK1 og SK2 vil isolert sett ha en relativt liten påvirkning på kraftflyten i transmisjonsnettet sammenlignet med øvrige endringer kraftsystemet står ovenfor. Statnett er enig i at utfordringene med transitt er noe vi må analysere og synliggjøre konsekvensen av sammen med Glitre Nett med tanke på den generelle utviklingen i kraftsystemet, men ser ikke det som hensiktsmessig å vurdere dette isolert sett for reinvestering av SK1 og SK2.

Hafslund AS

- **Samfunnsøkonomiske virkninger:** Hafslund mener at de samfunnsøkonomiske virkningene av muligheten for handel over kablene må belyses, gitt usikkerheten i den langsiktige utviklingen av kraft- og energisystemene i Norge og Europa. De påpeker at mellomlandsforbindelser styrker norsk forsyningssikkerhet i en fremtid med økende kraftbehov og liten vekst i kraftproduksjonen.
- **Analyse av samfunnsmessige virkninger:** Hafslund understreker at en analyse av de samfunnsmessige virkningene av en opprettholdt utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark må ta utgangspunkt i klimamålene og de store endringene i kraftsektoren. Analysen bør også vise hva som skjer med forskjellige antagelser om produksjon, forbruk og fleksibilitet, samt ta hensyn til økt usikkerhet om været som følge av klimaendringer.

Hafslund slutter seg ellers til uttalelsen fra Fornybar Norge.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til vår generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Statens vegvesen

Statens vegvesen anmerker at noen av de meldte ledningstraseene krysser rv. 41 og E18. Dersom det skal etableres nye kraftledninger, flyttes eller skiftes ut eksisterende ledninger, som krysser E18 og rv. 41, må det søkes på vanlig måte til Statens vegvesen i forkant av realisering.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Å Energi

- **Samfunnsnytte:** Å Energi understreker at SK1 og SK2 er viktige deler av et nettverk av mellomlandsforbindelser som har hatt stor samfunnsnytte for Norge, og at dette bør veie tungt i vurderingen av fornyelse.
- **Geopolitisk usikkerhet:** Å Energi påpeker at økt geopolitisk usikkerhet gjør samfunnskritisk infrastruktur som kraftforsyningen sårbar for angrep og sabotasje. De argumenterer for at Norge bør søke tettere samarbeid med nabolandene i denne situasjonen.
- **Kraftforsyningssikkerhet:** Å Energi fremhever at mellomlandsforbindelsene har bidratt positivt til norsk verdiskaping og kraftforsyningssikkerhet, spesielt i et værbasert kraftsystem med stor variasjon i vannmagasinenes tilsig.
- **Import og eksport av kraft:** Å Energi viser til at Norge har hatt stor nytte av å kunne importere kraft i perioder med lite vann, og at et robust nettverk av mellomlandsforbindelser er viktig, spesielt med økt utbygging av uregulerbar kraft i nabolandene.
- **Langsiktig perspektiv:** De understreker viktigheten av å ta hensyn til den høye omstillingstakten i Europa og advarer mot å basere beslutninger på et øyeblikksbilde av kraftmarkedet. De mener bekymringer om prisvirkninger internt i Norge ikke bør hindre prosessen for å utrede fornyelse av SK1 og SK2.
- **Spesifikke kommentarer:** For spesifikke kommentarer til det foreslåtte utredningsprogrammet, viser Å Energi til høringssvaret fra Glitre Nett.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Interesseorganisasjoner

EL og IT Forbundet

EL og IT Forbundet understreker viktigheten av grundige utredninger før beslutninger tas om reinvestering av SK1 og SK2. De påpeker at veivalg i utviklingen av kraftsystemet har store konsekvenser for næringsutvikling, bosetting og forsyningssikkerhet i Norge. EL og IT Forbundet vil derfor anbefale at følgende alternativer utredes:

- Ingen reinvestering av SK1 og SK2

- Opprettholdelse av dagens utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark
- Utvidet utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark
- Skagerrak 1 og 2 erstattes av en hybridforbindelse via en havvindpark i løpet av 2030-tallet

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til at det foreslåtte utredningsprogram dekker de forhold EL og IT Forbundet kommenterer.

Forbundet Styrke

- **Begrunnelse for SK1 og SK2:** Forbundet Styrke registrerer at den opprinnelige begrunnelsen for å bygge SK1 og SK2, som var å sikre norsk forsyningssikkerhet i tørrår, ikke lenger er til stede. De påpeker at Danmark nå har en stor andel uregulerbar vind- og solkraft, og at kraftproduksjonen i Danmark har gått ned.
- **Sårbarhet i kraftsystemet:** Forbundet Styrke viser til at overføringskapasiteten utsetter Norge for sårbarheter i andre lands kraftsystemer, som for eksempel Russlands struping av gasseksport og perioder med lite vind- og solproduksjon.
- **Økt forbindelse til Europa:** De påpeker at Danmark har betydelige forbindelser til andre europeiske land, og at en fornyet forbindelse til Danmark vil øke kapasiteten mot resten av Europa. Derfor bør konsekvensene av en ny kabel til Danmark vurderes i lys av det europeiske kraftnettet.
- **Nærings- og samfunnsinteresser:** Forbundet Styrke mener at utredningen må inkludere en bredere vurdering av nærings- og samfunnsinteresser, og at tiltak innen energifeltet må bidra til lavere og konkurransedyktige priser for industrien og husholdningene. De ønsker at utredningen vurderer hva økt kapasitet vil bety for kraftprisen i NO2, samt effekten av prissmitte fra det europeiske kraftsystemet.
- **Utvikling i prisområdet NO2:** De ønsker også at utredningen belyser hvordan utviklingen i prisområdet NO2 vil bli uten utvekslingskapasiteten som SK1 og SK2 har i dag.
- **Politisk behandling:** Forbundet Styrke forutsetter at det vil bli politisk behandling av konsesjonen dersom Statnett konkluderer med at SK1 og SK2 skal erstattes, uavhengig av kapasiteten.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til vår generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Fornybar Norge

- **Hovedbudskap:** Fornybar Norge understreker viktigheten av mellomlandsforbindelsene SK1 og SK2 for norsk forsyningssikkerhet, verdiskaping og reduserte klimagassutslipp i Danmark. De mener at de konkrete nettløsningene på land er godt fremstilt, men oppfordrer til tidlig og tett involvering av eiere av det regionale distribusjonsnettet.
- **Nettløsninger:** Fornybar Norge påpeker at det er viktig å sikre at Statnetts traseer og krysningspunkter med regionalnettseiers kraftledninger ikke påfører negative virkninger. De mener det må utredes hvordan reinvestering av SK1 og SK2 vil påvirke effektflyten og belastningen av nettanlegg i regionalnettet. De oppfordrer til samarbeid mellom Statnett og regionalnettseier om videre bruk av ledningstraseene dersom dagens trasé skal saneres.

- **Hensyn til naboer, miljø og naturressurser:** Fornybar Norge mener at Statnetts forslag til utredningsprogram dekker hensyn til naboer, miljø og naturressurser godt. De oppfordrer til bruk av metodikk for prosjektbasert naturregnskap for å få en kvantitativ beskrivelse av de ulike alternativenes påvirkning på natur som et supplement til den tradisjonelle konsekvensutredningen.
- **Konsekvenser for samfunn:** Fornybar Norge understreker at overføringskapasitet mot utlandet er det mest samfunnsøkonomisk effektive tiltaket for å sørge for energisikkerhet i det værbaserte norske kraftsystemet. De mener at en senere utredning av samfunnsøkonomisk nytte må belyse hvordan forbindelsene kan bidra til betydelige inntekter for Norge, forsyningsikkerhet og reduserte klimagassutslipp. De støtter en bred vurdering av alternative prosjekter og løsninger, inkludert erstatning av kablene med ulik kapasitet og kombinasjon med hybridforbindelse.

Statnetts kommentarer

Statnett vil i det videre arbeidet fram mot en eventuell konsesjonssøknad ha dialog med eiere av regional- og distribusjonsnettet i tiltaksområdet. Når det gjelder bruken av prosjektbasert naturregnskap som et supplement til den tradisjonelle konsekvensutredningen, viser Statnett til at vi sitter i styringsgruppen for utvikling av verktøyet. Verktøyet er ennå tidligfase, og vil tas i bruk når man har høstet erfaring fra bruk i utvalgte pilotprosjekt. For innspillene knyttet til samfunnsøkonomiske utredninger viser vi til den generelle kommentaren om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Kvåse krets velforening

- **Generelt:** Kvåse krets velforening tar ikke stilling til behovet for en ny kabel til Danmark, men påpeker at trasevalg 4.0 vil ha betydelig større negative konsekvenser for beboerne i området sammenlignet med eksisterende trasé. De foreslår at traséen legges i områder med mindre samfunnsmessige skader, og at eksisterende trasé for SK1 og SK2 bør vurderes for gjenbruk i sin helhet.
- **Påvirkning på bebyggelse:** Trasevalg 4.0 vil påvirke bebyggelsen i Randvigdalen, Åna, Vesterhus, Kvåse og Isefjær negativt. Linjen vil komme nærmere bebyggelsen og være både synlig og hørbar fra husene, noe som vil påvirke historiske områder og gårdstun negativt.
- **Turområder:** Området fra Kvåse til Torehei naturreservat er et populært turområde med mange turstier og utsiktspunkter. Trasevalg 4.0 vil føre til store inngrep i disse områdene og forringe rekreasjonsverdien. Det er også bekymring for hvordan anleggsperioden vil påvirke turområdene.
- **Kulturlandskap:** Trasevalg 4.0 vil sterkt påvirke kulturlandskapet, spesielt ved gårdene på Isefjær. Området har hatt jordbruksvirksomhet i mange hundre år, og kraftlinjer vil forringe både området og landskapet rundt husene.
- **Natur og naturområder:** Trasevalg 4.0 vil bryte opp sammenhengende naturområder mellom Torehei naturreservat og områdene nede på Kvåse. Dette er viktige naturområder og trekkområder for hjortevilt. Det er viktig å vurdere hvordan disse områdene vil bli påvirket av den nye traséen.
- **Monstermaster:** Alle trasevalgene vil føre til større inngrep enn dagens kraftlinje med "monstermaster". Det er bekymring for høyden på mastene og bredden på ryddegaten, samt visuelle og miljømessige konsekvenser.

- **Oreigningslova:** Velforeningen bestrider at alle de foreslåtte trasevalgene er mer til skade enn gagn for både samfunnet og grunneierne. De krever at habile fagfolk utreder skadene og fordelene ved de forskjellige trasevalgene.
- **Øvrige innspill til utredningsprogrammet:** Det må utredes om dagens trasé kan gjenbrukes i sin helhet. Det bør lages visualiseringer av anlegget fra ulike punkter, og det må innhentes sensitiv artsinformasjon fra Statsforvalteren og BirdLife Aust-Agder. Det er viktig å vurdere sammenhengende områder med urørt preg (SNUP) og påvirkningen på reiseliv og drikkevannskilder i området.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. På grunn av svært lang utkoblingstid med tilhørende høye kostnader, vil det ikke være aktuelt å gjenbruke dagens luftledningstrase for SK1 og SK2 i sin helhet. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

- **Erfaringsgrunnlag og analyser:** LO mener at det er viktig å høste erfaringer med virkningen av den store kapasitetsøkningen i 2021 før nye forbindelser vurderes. De viser til energiministerens oppsummering av de åtte ufravikelige kravene som premisse for å gi samtykke til EUs tredje energimarkedspakke, hvor ett av kravene er at nye kabler skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme og at det skal gjøres grundige analyser før nye forbindelser etableres.
- **Samfunnsøkonomiske beregninger:** LO er kritisk til samfunnsøkonomiske beregninger som utelukker de negative prisvirkningene for vanlige forbrukere og næringsliv. De mener at disse beregningene bør gjennomgås og endres slik at de store negative prisvirkningene kommer tydelig frem.
- **Kapasitetsøkning og prisforskjeller:** LO påpeker at den økende kapasiteten mellom land reduserer prisforskjellen, men at den ekstreme forskjellen mellom prisområdene i Sør-Norge og Midt- og Nord-Norge demonstrerer at kapasiteten internt i Norge ikke er tilpasset den store kapasitetsøkningen. De mener det er urimelig at NO2 og Sør-Norge måtte betale regningen for de nasjonale beslutningene om kapasiteten på mellomlandsforbindelsene.
- **Politisk behandling:** LO etterlyser et vedtak om at alle mellomlandsforbindelser skal behandles politisk og ikke overlates til NVE. De mener at vedtak må behandles politisk og viser til sin høringsuttalelse til Energikommisjonens rapport hvor de støttet forslaget om at all kapasitetsendring bør behandles av departementet.
- **Eksport og import:** LO viser til at eksporten til Danmark de senere årene har hatt en tydelig overvekt av eksport, med gjennomsnittseksport på 78 % de siste fem årene. De påpeker at Norge har en meget stor utvekslingskapasitet med andre land, og at vannkraften er meget regulerbar.
- **Kapasitet og hybrid forbindelse:** LO legger til grunn at Statnett har en intensjon om å erstatte kablene med mer enn 500 MW og registrerer at Statnett har uttalt til media at det utredes en større kabel. De mener at en eventuell erstatning av SK1 og SK2 ikke bør skje med en direkte forbindelse, men at kapasiteten forbeholdes en mulig hybrid forbindelse med utlandet.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til vår generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Motvind Norge

Motvind Norge mener at prosessen med ny Skagerrakkabel bør stanses nå, og at bedre forsyningssikkerhet kan oppnås gjennom andre tiltak enn nye utenlandskabler. Motvind Norge har videre følgende hovedsynspunkter til Statnetts melding:

- **Tidsplan og utvekslingskapasitet:** Motvind Norge etterlyser en forklaring på hva som vil skje med utvekslingskapasiteten i perioden mellom endt teknisk levetid i 2026 og mulig idriftsettelse i 2036.
- **Forsyningssikkerhet:** Motvind Norge mener at bedre forsyningssikkerhet kan oppnås gjennom energieffektivisering, varmepumper og jordvarme, og at en beslutning om en reinvestering av forbindelsene bør skje etter at kjernekraftutredningen i igangsatt av regjeringen, er ferdig i 2026.
- **Manglende alternative forslag:** Statnett må iht. konsekvensutredningsforskriften utrede alternative måter å sikre forsyningssikkerheten på. Dette mangler i Statnett sin melding.
- **Manglende forslag til utredninger:** Forslaget til utredninger av samfunnsvirkninger er mangelfullt, spesielt med tanke på de høye strømprisene i NO2-området og deres påvirkning på folk, næringsliv og offentlige etater.
- **Frikobling fra det europeisk energimarked:** Motvind Norge mener at vindturbiner er dårlig egnet som energikilde i et elektrifisert samfunn og at eksportmulighetene av strøm bør begrenses for å sikre stabile og lave strømpriser.

Statnetts kommentar:

Til kommentaren om tidsplan og kapasitet, kan Statnett bekrefte at overføringskapasiteten blir redusert når SK1 og SK2 tas ut av drift. Kapasiteten er 1700 MW i dag og går ned til 1200 MW når SK1 og SK2 tas ut av drift. Hvor mye kapasiteten samlet sett blir på skagerrakforbindelsene, vil avhenge av kapasiteten i den reinvesterte løsningen. Når det gjelder innspillet om manglende alternative forslag, vil Statnett presisere at meldingen kun omhandler en evt. reinvestering av forbindelsene SK1 og SK2. Statnett viser for øvrig til den generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Naturvernforbundet Agder

Naturvernforbundet i Agder uttrykker bekymring over alternativ 4.0 på grunn av betydelig naturtap og negative konsekvenser for friluftsliv og naturopplevelser. De mener at dette alternativet bør droppes og foreslår i stedet fire alternative løsninger (A-D) som de ønsker utredet.

Felles for alternativene A, B og C er at de omfatter utskifting av SK3, hvor den nye SK3-kabelen legges som sjøkabel til Ålefjær og deretter som jordkabel til Støleheia, samt at ledningstraseen for SK3 saneres. Dette vil redusere utredningsarbeid og -kostnader betydelig, samt spare verdifull natur og allmenne interesser. Fordelene med disse alternativene inkluderer minimalt inntektstap under anleggsperioden, lave kostnader til grunnverv og erstatninger, samt bortfall av vedlikeholdskostnader for høyspentmaster og kabelgater. Dette vil også fjerne dagens høyspentmaster og -kabler, noe som vil forbedre naturopplevelsen betydelig.

- **Alternativ A:** SK1 og SK2 med sjøkabler til Ålefjær og jordkabler videre til Støleheia.
- **Alternativ B:** SK1 og SK2 med sjøkabler til Ålefjær og luftstrekke videre til Støleheia. Dette alternativet innebærer å bruke sjøkabler til Ålefjær og deretter luftstrekke til Støleheia, noe som krever en smalere korridor for høyspentmaster.
- **Alternativ C:** SK1 og SK2 med sjøkabler til Randesund og luftstrekke videre til Støleheia. Dette alternativet ligner på alternativ 3.0, men med færre kabler i luftstrekke, noe som gir smalere kabelgater og mindre ruvende høyspentmaster.
- **Alternativ D:** Fornyelse av SK1 og SK2 uten samtidig fornyelse av SK3. Dette alternativet innebærer å utsette fornyelsen av SK3, men Naturvernforbundet i Agder mener at samtidig utskifting av SK3 bør vurderes for å redusere langsiktige anleggs- og driftskostnader og minimere negative konsekvenser for naturverdier og berørte mennesker.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren i starten av dette dokumentet angående samtidig reinvestering av SK3. Ettersom de foreslåtte alternativene forutsetter en slik samtidighet, ønsker ikke Statnett å utrede disse alternativene. Statnett viser også til sin kommentar om trasealternativ 4.0, gitt innledningsvis.

Nei til EU

Nei til EU har i kraft av leder Morten Harper og lokallagene Mandal, Østfold, Buskerud, Akershus, Oslo og Sør-Trøndelag levert sju uttalelser. Uttalelsene inneholder følgende hovedpunkter:

- **Motstand mot fornyelse av SK1 og SK2:** Alle uttalelsene uttrykker motstand mot fornyelse av kablene SK1 og SK2 når de når sin tekniske levealder. De mener at Norge ikke bør investere i nye kabler til Danmark.
- **Kritikk av EØS-avtalen og EUs energimarked:** Nei til EU mener at Norge gjennom EØS-avtalen er bundet til et europeisk strømmarked som ikke fungerer. De opplever at strømprisene svinger voldsomt og er spesielt høye når behovet er størst. Dette skaper store prisforskjeller mellom ulike regioner i Norge, spesielt i prisområde NO2 (Sørvest-Norge).
- **Økonomiske konsekvenser:** De høye strømprisene er en trussel mot næringslivet, som ikke kan motta strømstøtte på grunn av EUs konkurranseregler. Dette kan føre til nedleggelse av bedrifter og svekket konkurransevne for norsk industri.
- **Forsyningssikkerhet:** Nei til EU mener at Skagerrak-kablene ikke gir noe positivt bidrag til norsk forsyningssikkerhet. De påpeker at Norge allerede har flere utenlandskabler med stor kapasitet, og at ytterligere kabler vil øke prissmitten fra Europa og skade norske forbrukere.
- **Miljøhensyn:** Det er bekymring for at nye kabler vil føre til økt effektkjøring, som kan skade vassdrag og natur. De mener at det er bedre å sette søkelys på energieffektivisering og utbygging av innenlands kraftnett for norsk industri og befolkning.
- **Statnetts rolle:** Nei til EU kritiserer Statnett for å ha egeninteresser i å bygge utenlandskabler og for å tjene på høye strømpriser. De mener at Statnett ikke er en nøytral aktør og at politikere bør styre kabelpolitikken.
- **Anbefalinger:** Nei til EU anbefaler at videre utredning om fornyelse av SK1 og SK2 stoppes, og at det heller settes søkelys på å redusere eksportkapasiteten og stabilisere

strømprisene i Norge. De foreslår også å vurdere alternativer som sjøkabler og minst mulig luftstrek for å minimere miljøinngrep.

- **Alternativ uten erstatning:** Flere av uttalelsene understreker at utredningen må omfatte alternativet at ingen av de to kablene erstattes, for å vurdere konsekvensene av dette alternativet.

Statnetts kommentar

Statnett opplyser at vi i tråd med utredningsprogrammet vil utrede nullalternativet, som er å ikke reinvestere SK1 og SK2, men å drifte forbindelsene til de havarerer. Statnett tar de øvrige innspillene til orientering.

Norges kommunistiske parti (NKP)

NKP mener at strøm er en samfunnsmessig ressurs som bør være tilgjengelig for alle i Norge. De argumenterer for at politisk kontroll over kraften må gjenvinnes for å sikre rimelig og rikelig strøm til både industri og husholdninger, som nevnt i Hurdalsplattformen.

NKP foreslår at SK1 og SK2 ikke fornyes, noe som vil redusere utvekslingskapasiteten mellom Norge og utlandet og dermed kunne føre til lavere strømpriser i Norge. De påpeker at den nåværende utvekslingskapasiteten er mye større enn behovet, og at Norge har tilstrekkelig forsyningssikkerhet med eksisterende kapasitet.

NKP fremhever at høy utvekslingskapasitet og fri omsetning av strøm på børsen er hovedårsakene til de høye strømprisene i Norge. De høye prisene rammer spesielt de med lavest inntekter og svekker konkurransefortrinnet til kraftkrevende industri. For å frikoble norske strømpriser fra europeiske priser, mener NKP at Norge må ha et kraftoverskudd på minst 40 TWh, noe som vil kreve betydelig kraftutbygging.

NKP viser videre til Energikommisjonens rapport, der det er identifisert potensialet for ny kraftproduksjon og energieffektivisering fram til 2030, som inkluderer energieffektivisering i industrien og bygg, økt bruk av fjernvarme og varmepumper, samt økt produksjon av vannkraft, vindkraft, havvind og solkraft. Samlet kan dette gi en økning på 44 til 90 TWh.

NKP konkluderer med at SK1 og SK2 ikke bør fornyes, da dette vil bidra til lavere strømpriser og være til fordel for både befolkning og næringsliv i Norge.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Norges kommunistiske parti (NKP) v/Økland og Mullard

NKP trekker frem flere momenter i sitt høringsinnspill de mener er problematiske med reinvesteringen av SK1 og SK2, i tillegg temaer de mener bør utredes nærmere. Dette er oppsummert i punktlisten under.

- Det vil være store konsekvenser for naturen og miljøet som må studeres og dokumenteres
- Det stilles spørsmål til uavhengigheten til de som gjennomfører konsekvensutredningen
- Hvordan skal prosjektet finansieres – hvem skal betale og vil nettleien øke?
- Hva er budsjettet for reinvesteringen av SK1 og SK2?

- Betraktninger rundt finanspolitikk, valutakurs, boligpriser, inflasjon og forvaltning av oljefondets verdier
- Fordelingen av fortjenesten ved salg av elektrisitet på det europeiske energimarkedet er urettferdig.
- Fordeling av Norges kraftressurser og problematikk knyttet til utbygging av vindkraftanlegg, både til land og til havs.
- Rasjonale bak bygging av datasentre og batterifabrikker, og elektrifiseringen av Melkøya
- En tilrådning om at Skagerrak-forbindelsene ikke bør erstattes.

Statnetts kommentar

Konsekvensene av tiltaket og forslag til avbøtende tiltak vil bli utredet i samsvar med NVEs utredningsprogram, både for miljø og naturressurser. Statnett bruker anerkjente rådgivningsfirma til å gjennomføre konsekvensutredningene, der utredningene vil bli gjennomført av faglig kompetente ressurser. Det er myndighetene som til sist vil avgjøre om konsekvensene er tilstrekkelig utredet.

Investeringskostnadene for hele prosjektet, altså både dansk og norsk andel, anslås til 10 – 16 mrd NOK. I tillegg kommer forventet tillegg, lønns- og prisstigning, valutaavsetninger og finanskostnader. En reinvestert forbindelse inngår i sentralnettet og betales av brukerne over nettleien.

Norsk Industri

- **Bedre utnyttelse av kraftsystemet:** Statnett hevder at reinvestering i SK1 og SK2 vil bidra til bedre utnyttelse av det nordiske og europeiske kraftsystemet. Norsk Industri mener dette premisset må underbygges.
- **Prisvirkninger i NO2:** Dagens situasjon i prisområde NO2 er anstrengt med høye og volatile kraftpriser, noe som skyldes utenlandsforbindelsene. En eventuell reinvestering må sikre at forbrukere i NO2 ikke lider av økt utvekslingskapasitet.
- **Samfunnsøkonomisk analyse:** Statnett må gjennomføre en helhetlig analyse som beskriver samfunnsøkonomisk nytte, kostnader, prisvirkninger i Norge, og alternative løsninger. Analysen må også inkludere andre- og tredjegradseffekter ved endret kapasitet, samt effekter på industri og ny kraftproduksjon i Norge. Fordelingseffekter for innenlandsk kraftproduksjon og forbrukere, inkludert industri, må også klargjøres.
- **Stresstester:** Norsk Industri mener at fremtidige konsekvensutredninger må inkludere stresstester som vurderer prisvirkninger under ekstreme forhold, som høye gasspriser og lav produksjon i vind- og solanlegg.
- **Havvind:** En eventuell erstatning for SK1 og SK2 må ta høyde for usikkerheten rundt infrastrukturen for havvind og regjeringens mål om 30 GW havvind innen 2040.
- **Kommunikasjon om kapasitet:** Det må kommuniseres tydelig at en eventuell erstatning av kablene kan føre til en betydelig økning i kapasiteten mot utlandet, og behandles politisk som en ny kabel.
- **Konsekvenser for det innenlandske nettet:** Analysene må kartlegge virkningene en ny og eventuelt større kabelforbindelse vil ha for det innenlandske nettet, inkludert flaskehals og kapasitetsbegrensninger.
- **Forsyningssikkerhet:** Statnett må utrede den reelle effekten en reinvestering vil ha på forsyningssikkerheten i Norge, gitt den omfattende overføringskapasiteten til utlandet.

- **Geopolitisk situasjon:** Vedtak om erstatning og utvidelse av forbindelsen til Danmark må sees i sammenheng med geopolitiske utfordringer og sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn.

Statnetts kommentar

I høringsinnspillet fra Norsk Industri refereres det til at dersom Statnett konkluderer med å reinvestere SK1 og SK2 er det sannsynlig at den reinvesterte kabelen vil ha en kapasitet på 1400 MW. Statnett ønsker å presisere at det ikke er tatt stilling til hvilken kapasitet det vil bli på den reinvesterte forbindelsen, og at dette vil utredes nærmere fram mot en eventuell konsesjons-søknad.

For innspillet angående samfunnsøkonomiske beregninger viser Statnett til sin generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Pelagisk Forening

Pelagisk Forening trekker det fram som positivt at samlet belastning skal vurderes. Videre påpekes det at tiltaket og konsekvensene bør vurderes opp mot 0-alternativet.

Foreningen påpeker at rapporten om fiskeri og havbruk, som skal brukes som grunnlagsdokumentasjon, er fra 2009. De mener at denne rapporten er for gammel og må oppdateres for å kunne benyttes, da fiskeri er en dynamisk næring som endrer seg over tid.

Statnetts kommentar

Statnett tar kommentarene fra Pelagisk Forening til orientering. Fagrapporten fra Ask rådgivning ble lagt ved som en del av kunnskapsgrunnlaget ifb. utforming av denne meldingen. Konsekvensen for havbruk og oppdrett vil bli gjort på bakgrunn av oppdatert kunnskap.

Trondhjem Kjemiske Industriarbeiderforening

- **Motstand mot utredning:** Foreningen mener det ikke trengs noen utredning, men et klart nei til prosjektet. De hevder at NVE og Statnett allerede har konkludert med at kabelen er samfunnsmessig lønnsom, men at deres vurderinger ikke tar hensyn til konsekvensene for norsk prosessindustri eller de sosiale effektene av høye strømpriser.
- **Strømpriser og industri:** De påpeker at økte strømpriser vil skade norsk prosessindustri, som ikke kan konkurrere på verdensmarkedet uten strømstøtte, noe EØS-avtalen forbyr. De er kritiske til regjeringens løsning om å knytte Norge til EUs karbontoll.
- **Sosiale og økonomiske konsekvenser:** Foreningen mener at høye strømpriser presser inflasjonen opp, gir Norges Bank grunn til å holde renten høy, og rammer kommunebudsjettene, noe som truer velferdsstaten.
- **Forsyningsikkerhet:** De hevder at Norge hadde forsyningssikkerhet før de to kablene til Tyskland og England ble bygd, og at det er Danmark som trenger kablene, ikke Norge. De mener at oppgradering av norsk vannkraft for å balansere Danmarks og EUs kraftsystem vil føre til høyere priser og skade på naturen.
- **Politisk standpunkt:** Foreningen mener at strøm ikke lenger er infrastruktur for å bygge landet, men en vare som gjør Norge til en råvareleverandør tilpasset EUs behov. De oppfordrer til politisk handling for å si nei til nye kabler og reforhandle eksisterende avtaler med England og Tyskland.

- **Kritikk av NVE og Statnett:** De uttrykker mistillit til NVE og Statnett, som de mener er innlemmet i EUs system og ikke lenger nøytrale instanser. De mener at RME er ACERs forlengede arm.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Tveit Idrettslag turløypegruppe

Tveit Idrettslag turløypegruppe ønsker å uttrykke sin interesse i området og ber om at det utvises varsomhet og kritisk vurdering av nødvendigheten av tiltaket i forhold til kulturhistoriske steder, sårbare natur og idylliske turområder som brukes hyppig av innbyggere fra Randesund og Tveit. De nevner følgende forhold

Kulturhistoriske minner:

- Området er rikt på kulturhistoriske steder som kan bli skadet eller gå tapt ved utvidelse og forbedring av kraftlinjer og traseer.
- Spesifikke steder som gamle husmannsplasser, kirkeveier, og områder med betydning fra andre verdenskrig.

Vern av natur med sårbart arts mangfold:

- Området ligger nær flere naturreservater med rik flora og dyreliv, inkludert elg, rådyr, grevling, rev og gaupe.
- Observasjoner av sjeldne fuglearter og rødlistearter i området.
- Norge har forpliktet seg til å verne og bevare 30 prosent av hav- og landområder samt restaurere 30 prosent av ødelagt natur.

Turområder og friluftsliv:

- Populære turløyper rundt Hamrevann, i Dønnestadskogen, fra Vallesverd til Drangsholt, i Sannesheia, over Lømslandsheia og over Kjevik/Borgeheia.
- Dokumentert stor trafikk i disse løypene gjennom arrangementet "Til topps i Tveit".

Statnetts kommentar

Statnett foreslåtte utredningsprogram omfatter fagtemaene naturmangfold, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensene av de meldte tiltakene for de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil derfor bli grundig beskrevet og hensyntatt i den videre planleggingen.

Næringsaktører

Bulk Data Centers AS

Bulk Data Centers AS (BDC) har gitt flere konkrete innspill til utredningsprogrammet for reinvestering av SK1 og SK2:

- **Ringvirkninger og scenarier:** BDC mener det er viktig å gjøre grundige tilleggsanalyser for å vurdere ringvirkninger både lokalt og nasjonalt. Dette inkluderer hensyn til prissmitte som påvirker industriutvikling, samt vurdering av trasevalg opp mot eksisterende industriområder. Utredningen bør baseres på relevante scenarier som inkluderer den

pågående elektrifisering av samfunnet, utvikling av ny kraftintensiv industri, og påvirkning på rammevilkår for eksisterende industri.

- **Markedsadgang og rammevilkår:** Kapittel 10.6.5 i utredningsprogrammet bør utvides til å inkludere en tilleggsanalyse for vurdering av hvordan markedsadgang og rammevilkår for industri påvirkes.
- **Kapasitet og nett-tiltak:** Meldingen er uklar på kapasiteten til mellomlandsforbindelsene ved en eventuell reinvestering. BDC mener behovet for øvrige nett-tiltak og innvirkningen på kapasitet i nettet for tilknytning av ny produksjon og nytt forbruk må belyses.
- **Adkomst til næringsarealer:** De foreslåtte tiltakene må utredes med sikte på å opprettholde eller bedre mulighetene for adkomst til regulerte næringsarealer. Traseene for luftledning og jordkabel berører eiendommer regulert for ny næring og eksisterende traséer for teknisk infrastruktur, som også må sikres mulighet for fremtidig utvikling. Utredningen bør også avklare eventuelle arealer berørt av hensynssoner for ledningsanlegg som kan frigjøres.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til vår generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Electric City Properties AS

Electric City Properties AS påpeker at alternativ 2.0 for jordkabel går gjennom et område som i reguleringsplanene for Kristiansand og Vennesla er avsatt til LNF (landbruk, natur og friluftsliv) med bestemmelsesområde for nødvendig teknisk infrastruktur, inkludert prosessvann til næringsområdene. De uttrykker bekymring for at det kan bli trangt i denne traseen hvis nye kabler skal graves ned parallelt med SK4 og annen teknisk infrastruktur. De mener det derfor er viktig å utrede hvilke konsekvenser alternativ 2.0 jordkabel vil ha på utviklingen av næringsområdet, spesielt med tanke på den smale traseen ned til Otra.

Statnetts kommentar

Tiltakets eventuelle konsekvenser for lokalt og regionalt næringsliv vil utredes i tråd med Statnetts foreslåtte utredningsprogram.

Hydro Energi AS

- **Forsyningssikkerhet og kraftpriser:** Hydro Energi understreker viktigheten av utenlandsforbindelsene SK1 og SK2 for norsk forsyningssikkerhet og konkurransedyktige kraftpriser. De påpeker at økt utvekslingskapasitet generelt vil føre til likere priser mellom land og bedre utnyttelse av ressurser, men også høyere priser i Norge dersom kraftoverskuddet ikke økes tilsvarende.
- **Samfunnsøkonomiske vurderinger:** Hydro Energi påpeker at det er viktig at utredningen belyser hvordan forbindelsene påvirker kraftpriser og nettariffer for ulike kundegrupper. De mener at investeringer i kabler må vurderes opp mot andre potensielle investeringer, og at det må gjøres grundige analyser av økonomien i nye kabler, inkludert kostnader og inntekter for kraftsystemet. Ved beregning av lønnsomhet på kabelen må alle kostnader, inkludert tilhørende investeringer i nettet på land, og lavere flaskehalsinntekter på andre forbindelser hensyntas. Det er viktig at analysene dekker ulike scenarier for fremtiden i både Norge og Danmark og viser kostnader og inntekter for kraftsystemet samt effekten på pris og nettariffer for ulike kundegrupper.

- **Kraftsystemets utvikling:** Hydro Energi støtter en bred analyse av ulike løsninger og alternative prosjekter med ulike kapasiteter, inkludert hybrid tilknytning av havvind. De mener at en videreutvikling av kraftsystemet må bidra til sikker kraftforsyning og konkurransedyktige kraftkostnader for industrien i Norge. Det er viktig at Statnett vurderer hvordan ulike alternativer påvirker forsyningssikkerheten, inkludert alternativet å ikke erstatte SK1 og SK2.
- **Fordelingseffekter:** Utredningen må synliggjøre fordelingseffekter og hvordan ulike kundegrupper påvirkes av tiltaket. Det er også viktig å vurdere virkningene på insentivene til å investere i ny kraftproduksjon og økt fleksibilitet i vannkraftverkene.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering og viser til vår generelle kommentar om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Sjøllingstad trapp og snekkerverksted AS

Sjøllingstad snekkerverksted ved Tormod Dahl, uttrykker bekymring over planene om reinvestering av SK1 og SK2. Han mener at planene bør legges bort inntil følgende betingelser er oppfylt:

- Sikring av en levelig makspris for både næringsdrivende og private.
- Sammenkobling av landsdelene til et felles strømmnett med like priser, slik at man kan dra nytte av landets varierende vind- og nedbørsforhold.
- Oppgradering av det lokale strømmettet for å sikre akseptabel leveringsikkerhet.

Dahl nevner også et konkret eksempel på konsekvensene av høye strømpriser, hvor Sjøllingstad snekkerverksted gikk konkurs, noe som førte til tap av arbeidsplasser for 16 ansatte. Han understreker behovet for å kunne opprettholde arbeidsplasser utenfor det offentlige, til tross for dagens politiske styre.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Grunneiere, rettighetshavere og andre interessenter

Dag Kristian Skjerve

- **Inkludering av SK3:** Skjerve ønsker at SK3 inkluderes i utredningen sammen med SK1 og SK2.
- **Fremdriftsplan og levetid:** Skjerve påpeker at SK3 vil ha 5-10 år igjen av sin levetid når ny SK1 og SK2 settes i drift i 2036, og at planleggingen for utskiftning av SK3 må starte da.
- **Alternativ løsning:** Skjerve foreslår en ny kabel fra Støleheia til Kvevika og videre til Danmark, som kan erstatte SK1, SK2 og SK3, for å frigjøre areal og unngå vedlikehold.
- **Restverdi og skjøting:** Skjerve foreslår å legge en ekstra kabel som skjøtes inn på eksisterende SK3 hvis det er mye restverdi igjen.
- **Bekymringer om elektrisk felt og støy:** Skjerve uttrykker bekymring for økt elektrisk felt og støy ved fornyelse av linjen i samme trasé.

Statnetts kommentar

Forventet levetid for SK3 er estimert til 2042. Men denne levetiden kan forlenges dersom nødvendige tiltak blir gjennomført. Statnett har foreløpig ingen planer om å reinvestere denne forbindelsen og SK3 vil derfor ikke være en del av utredningen.

Daniel Jakobsen

Jakobsen uttrykker bekymring for trasealternativ 3.1. Han påpeker flere mangler i meldingen og understreker viktigheten av å bevare grøntarealet i området. Jacobsen fremhever de visuelle ulempene og de negative konsekvensene for landskapet, spesielt med tanke på de høye heiene som er synlige på lang avstand.

Han refererer til en landskapsanalyse som viser at området har viktige grøntstrukturer og rekreasjonsverdier som bør bevares. Jacobsen er også bekymret for beiteområder for elg og viltpassasjen over E18 ved Studeheia, som kan bli påvirket av den nye traseen. Han nevner risikoen for sulfidholdige bergmasser som kan føre til miljøskader ved sprengning. I tillegg nevner Jacobsen innsigelsessakene knyttet til utvidelsen av Sørlandsparken Øst og Hissingdalen.

Jakobsen argumenterer for at den eksisterende traseen for SK1, SK2 og SK3 har fungert godt i nærmere 50 år og kan gjenbrukes uten å beslaglegge nye arealer. Han påpeker også at den foreslåtte traseen kan berøre Toreheia naturreservat, noe som vil være uheldig.

Til slutt uttrykker Jacobsen bekymring for de samlede miljøbelastningene og mener at det resterende grøntarealet rundt næringsområdet bør bevares. Han foreslår at den eksisterende traseen gjenbrukes for å unngå nye inngrep i urørt mark.

Statnetts kommentar

Statnett mener det foreslåtte utredningsprogrammet hensyntar de forhold som gjelder landskapsvirkninger og naturmangfold. Det skal gjøres vurderinger av samlet belastning jf. Naturmangfoldsloven §10. Statnett er for øvrig kjent med innsigelsessakene knyttet til utvidelsen av Sørlandsparken Øst og Hissingdalen.

Endre Wrånes

Wrånes uttrykker motstand mot å avstå grunn til ny eller utvidet ledningstrasé i forbindelse med Statnetts prosjekt. Han påpeker at eventuell ervervelse av areal innenfor verneområdet må skje gjennom tvang og ekspropriasjon. Videre kritiseres det at naturen bygges ned til tross for betydelig kunnskap om konsekvensene, noe som gir grunn til bekymring for samfunnets prioriteringer og mekanismer. En ekspropriasjonssak vil rette søkelys mot disse problemene og sende et negativt signal om Norges naturforvaltning. Samtidig foreslås det at dersom eksisterende ledningstrasé fjernes og skogen får regenerere, kan dette bli en positiv sak for verneområdet.

Statnetts kommentar

Det er ikke avklart hvilken side av dagens likestrømsledning erstatningsforbindelsen for SK1 og SK2 vil bli bygget på. Dette vil bli utredet videre i prosjektet. Statnett tar sikte på å oppnå minnelige avtaler med berørte grunn- og rettighetshavere.

Espen Molnes

Molnes sier han er sterkt imot oppgradering av strømkablene til Danmark.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Frode Faremo Vimme

Vimme uttrykker motstand mot fornyelsen av SK1 og SK2, på grunn av de negative konsekvensene forbindelsene har hatt på strømprisene. Han mener at milliardene som fornyelsen vil koste, heller bør brukes på å støtte kommuner som sliter med økonomiske utfordringer og høye strømpriser.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Haakon Smith Eidet

- **Eksisterende høyspentlinje:** Det finnes allerede en høyspentlinjetrasé på eiendommen, og trasé alternativ 4 vil ødelegge mye av eiendommen ved å oppstykke skogen og hindre realisering av fremtidige boligtomter.
- **Økonomisk investering:** Grunneieren har betalt mye for eiendommen, og trasé 4.0 vil ødelegge produktiv skog med høy bonitet.
- **Arealpåvirkning:** Trasé 4 vil utgjøre ca. 64 000 m², og grunneieren mener dette ikke er det beste alternativet, da det innebærer en helt ny trase med mange nye naturinngrep.
- **Foreslått alternativ:** Grunneieren foreslår at det beste miljø-, samfunns- og sikkerhetsmessige alternativet er å bruke en eksisterende trase nedgravd i bakken.
- **Ønskede tiltak ved valg av trasé 4:** Hvis trasé 4 blir valgt, ønsker grunneieren at det vurderes løsninger som kan være positive for ham, som traktorvei eller velteplass.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Helge-Ruben Halse

Halse foretrekker landtaksalternativene ved Ålefjær. Han ønsker også at SK3 som i dag ildføres ved Kvarodden, legges som sjøkabel inn Toppdalsfjorden. Dette vil gjøre det mulig å demontere dagens trase for SK1, SK2 og SK3 som går gjennom Randesund.

Statnetts kommentar

Den planlagte utredningen vil ikke omfatte reinvestering av SK3 og en eventuell omlegging av sjøkabeltraseen inn Ålefjærfjorden. Statnett viser også til den generelle kommentaren om samtidig utredning av SK3, gitt innledningsvis.

Hilde Berhus Wallentinsen

Wallentinsen mener det ikke bør legges ny strømkabel til Danmark, da Norge kan bli selvforsynt med energi og bør fokusere på egne naturressurser. Hvis en ny kabel likevel er nødvendig, bør den legges under vann eller utenfor tettbygde områder for å minimere påvirkningen på mennesker og dyreliv. Ideelt sett bør utbyggingen unngås helt.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Iain Molver

Molver uttrykker motstand mot luftledningstrase 2.0. Han påpeker at området (Lillefjell terrasse) allerede har kraftlinjer i nord og skorsteiner i sør, og at ytterligere bygging vil gjøre området mer industrielt. Innbyggeren nevner også at sjeldne rovfugler hekker langs den foreslåtte ruten, spesielt på vestsiden av Otra.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering

Iain Sutherland

Sutherland påpeker at beboerne i området (Lillefjell terrasse) for øyeblikket har flere miljømessige belastninger. I nord har de lysene og skorsteinen til fabrikken i Vennesla, i sør skorsteinen til Returkraft, og i øst de nåværende mastene som krysser området. I vest opplever de lys og sporadisk luftforurensning fra Støleheia, og det er nå også mulighet for vindturbiner i Støleheia. Innbyggeren foreslår at beboerne i Lillefjell ikke bør bli bedt om å bære mer av den miljømessige byrden. Hvis fornyelsen av SK1 og SK2 er nødvendig, bør linjene ta en av de foreslåtte alternative rutene bort fra Lillefjell og Mosby.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering

Ingrid Wiik

Wiik mener at inntil det er oppnådd en lik og rettferdig strømpris for både næringslivet og private i hele landet, bør planleggingen av reinvestering i SK 1 og SK 2 ikke påbegynnes. Hvis planleggingen likevel fortsetter, krever grunneieren at kablet legges i bakken, ikke i luft, over deres eiendom.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering

Jan Robert Hystad Bjorvand

Bjorvand mener at trasealternativ 4.0, vil berøre og forringe store deler av "uberørt" natur i østlige og nordlige Kristiansand/bydel Tveit. Dette vil ha en negativ innvirkning på områdets verdi for friluftsliv, jakt og fiske. Som bosatt i nærområdet og ivrig bruker av disse områdene, ber Bjorvand NVE om å vurdere andre alternativer som ikke innebærer så mye ødeleggelse av natur og bomiljø. Skulle det bli aktuelt å reetablere SK 1 og 2, bør NVE vurdere alternativer som gir minst mulig inngrep i naturen, for eksempel sjøkabel lengst mulig inn i Ålefjærfjorden og minst mulig luftstrek.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Kjetil Ribe

Kjetil og Marianne Ribe påpeker at trasé 4.0 er planlagt rett foran deres hovedhus, noe som vil påvirke deres eiendom negativt og har følgende synspunkter:

- **Visuell og miljømessig påvirkning:** Traséen vil krysse kulturlandskapet, vassdraget og dalføret, noe som vil ødelegge det visuelle inntrykket og forstyrre den naturlige topografien. Dette vil også påvirke viktige friluftsområder og utsiktspunkter som brukes av lokalsamfunnet.
- **Utviklingspotensial:** Den foreslåtte traséen vil dele eiendommen i to, noe som vil begrense utviklingsmulighetene for eiendommen.
- **Friluftsliv og rekreasjon:** Området rundt Melåen Gård er et populært rekreasjonsområde, brukt av både Høvdingen Trimgruppe og Turistforeningen. En kabeltrasé vil ødelegge opplevelsen av urørt natur og påvirke bruken av området til orienteringsløp og andre aktiviteter.
- **Miljødirektoratets bekymringer:** De refererer til Miljødirektoratets uttalelse om at synlige inngrep som kraftledninger vil ødelegge opplevelsen av urørt natur, og ber om at dette vektlegges i beslutningen.

Kjetil og Marianne Ribe ber om at alternativ trasé ved Melåen Gård utredes på nytt og flyttes for å unngå de negative konsekvensene de har beskrevet.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Magne Storebø

Storebø uttrykker sterk motstand mot bygging av en ny kabel til Danmark som erstatning for SK1 og SK2. Han mener at tidligere utredninger fra Statnett ikke har holdt mål og at nye, mer solide utredninger bør inkludere andre utredningsmiljøer. Storebø påpeker at SK4 opprinnelig skulle erstatte SK1 og SK2, og at det derfor ikke er nødvendig å bygge en ny kabel. Han argumenterer for at en ny kabel ikke vil ha noen betydelig prismessig effekt i Norge. Storebø kritiserer også Tysklands politikk for å ikke dele landet i flere prissoner, noe som påvirker strømprisene negativt for Norge.

Storebø mener at Danmark bør ta ansvar for sin egen energilagring og ikke forvente at Norge skal løse deres problemer. Han hevder at det ikke er noen samfunnsnytte i å bygge flere kabler mot utlandet, da dette bare vil føre til høyere strømpriser og inflasjon i Norge. Han konkluderer med at SK1 og SK2 bør avvikles uten å bli erstattet av en ny kabel.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Ole Anon Langeland

Langeland mener at det allerede nå er grunnlag for å si nei til nye kabler over Skagerak. Hvis videre utredning settes i gang, vil presset for å erstatte kablene øke, noe som kan føre til økt kapasitet og prissmitte, til skade for forbrukere og næringsliv. Langeland påpeker at kablene SK3

og SK4 er nyere og har lengre forventet levetid, og at strømutvekslingen ikke vil bli skadelidende ved utfasing av SK1 og SK2. Han mener at strøm bør betraktes som infrastruktur som tjener alle, ikke som en vare med høyest mulig pris. Langeland sier nei til ytterligere kapasitet for strømutveksling mellom Norge og Europa, og mener videre utredning bør vente 20-30 år til SK3 eller SK4 nærmer seg utfasing. Han nevner også at fremtidige energibehov kan endres, for eksempel med kjernekraft eller effektivisering av eksisterende vannkraftverk.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Per Fredrik Fosser

Fosser peker på at energikostnadene er for høye og at eksport av strøm til Europa øker prisene i Norge. De eksisterende kablene til Danmark bør derfor ikke fornyes, da det vil forverre situasjonen for både befolkningen og bedriftene i Norge.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Roald Johanson

- **Kritikk av traséalternativ 4.0:** Johansson er svært kritisk til traséalternativ 4.0, da det vil berøre hans eiendom og et attraktivt naturområde med urørt natur, kulturminner og populære turområder.
- **Natur og friluftsliv:** Området har stor grad av urørthet, mange kulturminner, sårbar natur og idylliske turområder. Turløypa Merkestrengen og Drangsholtvannet er spesielt nevnt som viktige friluftsområder som vil få redusert opplevelsesverdi.
- **Speiderleir og lokal bruk:** Grunneier opplyser om at speiderne har et leirsted ved Drangsholtvann, og at området også benyttes av andre lokale brukere.
- **Visuell påvirkning:** En linjetrase over Buheia vil være synlig for mange beboere i bygda Drangsholt, Grødum og Sannes.
- **Alternativ løsning:** Johansson foreslår at prosjektet legges i Ålefjærfjorden for å unngå negative konsekvenser for natur og grunneiere.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Sameiet Boen Skog

Sameiet Boen Skog uttrykker overraskelse over at det i 2025 fortsatt finnes planer for luftledninger når det kan legges jordkabel i stedet. De påpeker at de nye luftledningene vil transportere omtrent fem ganger så mye strøm som dagens, og at den fysiske utformingen av ledningstraseen (bredde, høyde, ledningstykkelse, antall ledninger osv.) vil være betydelig annerledes. Sameiet er bekymret for at de foreslåtte luftledningene vil interferere med populære og trafikkerte turområder. De mener dette bør veie tungt i beslutningsprosessen og uttrykker sterk støtte for bruk av jordkabel i stedet for luftledning.

Statnetts kommentar

Statnett vil påpeke at mastedesign, linetype og kapasitet på en reinvestert forbindelse ennå ikke er besluttet. Dette vil utredes nærmere fram mot en eventuell konsesjonssøknad.

Svein Erik Ommundsen

Ommundsen uttrykker bekymring over at deres eiendom vil bli berørt dersom Skagerak 1 og 2 reinvesteres og trasé alternativ 4.0 velges. De har allerede avgitt grunn til en høyspentlinje som går over eiendommen og ønsker ikke å avgi mer grunn. De er bekymret for stråling fra den nye linjen og de store naturinngrepene som vil følge med etableringen av nye master. De foreslår at kablene legges i rør parallelt med SK4 eller at eksisterende trasé gjenbrukes for å minimere nye naturinngrep. Uttalelsen understreker også at trasé alternativ 4.0 vil krysse viktige friluftsområder og at det ikke er i kommunens interesse å gjennomføre dette arbeidet. Svein Erik Ommundsen, som bruker området til jakt og fritidsaktiviteter, legger til at det er økonomisk og naturmessig best å legge kablene i sjø, grøft eller tunnel.

Statnetts kommentar

Statnett viser til den generelle kommentaren om trasealternativ 4.0 som er gitt innledningsvis. Konsekvensene av de meldte tiltakene i forhold til de verdier som nevnes i høringsinnspillet vil bli grundig beskrevet og tatt med i den videre planleggingen.

Thomas Skommedal

Skommedal uttrykker bekymring over Statnetts planer om å reinvestere SK1 og SK2 i luft, da en parallellforskyvning av traséen nordover vil føre til tap av mesteparten av skogen på deres eiendom. De håper på en løsning der linjene legges i bakken, som med SK4. De lurte også på hva som vil skje med SK3, som henger i de samme mastene.

Videre nevner Skommedal at en av Statnetts transformatorer på Støleheia er delvis defekt og lager støy som kan høres i en omkrets på minst 5 km, spesielt på stille tider av døgnet. De har tidligere kontaktet Statnett om dette, men har kun fått beskjed om at det skulle foretas en støymåling.

Grunneieren stiller også spørsmål ved lønnsomheten av utenlandsforbindelsene for norske forbrukere, og mener at økte kraftpriser har svekket Norges konkurransefortrinn for kraftkrevende industri og bidratt til høyere inflasjon. De håper på en grundig vurdering av situasjonen.

Statnetts kommentar

Det er ikke avklart hvilken side av dagens likestrømsledning erstatningsforbindelsen for SK1 og SK2 vil bli bygget på. Dette vil utredes videre og konsekvensene synliggjøres i konsekvensutredningen.

Meldte alternativ 3.0 og 4.0 åpner for muligheten for sanering av eksisterende trase og overflytting av SK3 til ny masterekke. Alternativ 2.0 vil ikke muliggjøre sanering av dagens masterekke fra Ålefjærfjorden og til Kvarenes.

For innspillet angående vurderinger av lønnsomhet viser Statnett til den generelle kommentaren om den samfunnsøkonomiske analysen, gitt innledningsvis.

Tor Anders Riise-Røraas

Riise-Røraas skriver at graving av kabel inn til Føreid (forslag 2B) vil føre til at kabelen kommer svært nært hus og gårder i et gammelt og smalt gårdsområde. Dette er den eneste veien inn til hus og hyttefelt, og arbeidet vil være tungvint da veien brukes mye. Kabelen vil også komme nær drikkevannsbrønnene til gård nr. 1 og 2, noe som kan påvirke vanntilførselen. Ved bukten hvor kabelen skal gå ned i sjøen, er det en felles badeplass i tillegg til et stort område med ålegress. Det foreslås at kablene legges inn ved Kvevika, eller i nærheten av Kvevika, mellom Kvevika og Katterompa.

Statnetts kommentar

Statnett vil så langt som mulig holde veier i tilknytning til anleggsområder åpne for allmenn ferdsel, utover der krav til sikkerhet for tredjepart setter grenser. Vi vil også søke å ha kortest mulig byggetid innenfor de rammene en evt. konsesjon setter for å redusere ulempene. Det vil tas hensyn til drikkevanskilder slik at de ikke kommer til skade.

Et alternativt landtak mellom Kvevika og Katterompa slik Riise-Røraas foreslår, vil enten kreve opparbeidelse av tilkomstvei eller retningsstyrt boring for kabelgjennomføring. Statnett ønsker ikke å utrede dette da alternativet ikke vil gi noen fordeler fremfor det meldte landtaket 2A i Kvevika. Statnetts foreslåtte utredningsprogram dekker for øvrig de forhold Riise-Røraas kommenterer.

Julie Nordskov

Nordskov foreslår å kombinere trasé 4.0 fra vest for Drangsholtvannet med trasé 3.1 ved Gråsåsen, for å unngå trange områder og utnytte eksisterende trasé. Traseen er skissert i Nordskovs uttalelse.

Nordskov understreker behovet for en grundig vurdering av hvordan trasé 4.0 kan påvirke dyrelivet, spesielt sårbare arter som havørn. Hun påpeker også viktigheten av å vurdere hvordan traséen vil påvirke turområder som Torehei og Kjerkebbakken, som er viktige for lokalbefolkningen.

Videre nevner hun at trasé 4.0 går i nærheten av en drikkevannskilde på Kvåse, og det er avgjørende å kartlegge risikoen for forurensning av vannet. Til slutt påpeker Nordskov at trasé 4.0 er den lengste traseen og går gjennom urørt natur, og det er viktig å dokumentere den samlede påvirkningen sammenlignet med kortere og mer skånsomme traséer eller eksisterende trase.

Statnetts kommentar

Den foreslåtte traseen vil komme i konflikt med arealene for Stuedalen pukkverk og Statnett ønsker derfor ikke å utrede dette forslaget. Statnetts foreslåtte utredningsprogram dekker for øvrig de forhold Nordskov kommenterer.

Trond Åmås

Åmås mener at da NVE gav konsesjon til SK4, ble det begrunnet med at SK1 og SK2 snart måtte fornyes. Derfor er SK1 og SK2 allerede fornyet med SK4, og en ny fornyelse nå burde ikke være et tema. Reinvestering er ikke positivt for strømkunder og innbyggere i Norge, da det vil føre til høyere nettleie og strømpriser. Kraftmarkedet har endret seg siden SK1 og SK2 ble bygd, og med EUs energimarked har vi fått mer svingende og høyere europeiske strømpriser som smitter til Norge via kablene. SK1 og SK2 trengs ikke for forsyningsikkerhet, da utvekslingskapasiteten med utlandet allerede er større enn nødvendig. Flere utenlandskabler kan faktisk redusere

forsyningssikkerheten. Statnett har en egeninteresse i å bygge kablene, noe som ikke er i norske strømkunders interesse. Reinvestering av SK1 og SK2 bør avvises for å unngå sløsing med nettleie og skattepenger på saksbehandling og utredninger.

Statnetts kommentar

Statnett tar uttalelsen til orientering.

Med vennlig hilsen

Steinar Lindseth Bygdås
Prosjektleder Nett